

Sällskapet Strömstierna – Nyhetsbrev 52

Hej alla,

Nyhetsbrev 52 kommer nu som det tredje brevet år 2024, detta enligt vår månadsplan.

Utöver nyheterna i detta brev om Lysekils historia finns de gamla nyhetsbrev tillgängliga på vår hemsida: Nyhetsbrev 1: 1543 – 1587. N:o 2: fram till år 1610. N:o 3: till 1658-02-26. N:o 4: till 1679-08-22. N:o 5: till år 1700 (Lotsstation på Lotsberget). N:o 6: till freden i Nystad 1721-08-30. N:o 7: till 1747 cirka. N:o 8: till 1778-01-24. N:o 9: till år 1800. N:o 10: till fredsavtalet med Norge 1814. N:o 11: till år 1830. N:o 12: till köpingsbildandet 1836-02-27. N:o 13: till 1843. N:o 14: till 1850. N:o 15: till 1857. N:o 16: fram till 1860, N:o 17: till 1863. N:o 18: 1864-1866. N:o 19: 1867-1870. N:o 20: 1871-1873. N:o 21: 1874-1876. N:o 22: 1877-1879. N:o 23: 1880-1881. N:o 24: 1882-1883. N:o 25: 1884-1886. N:o 26: 1887-1888. N:o 27: 1889. N:o 28: 1890. N:o 29: 1891. N:o 30: 1892. N:o 31: 1893. N:o 32: 1894. N:o 33: 1895. N:o 34: 1896. N:o 35: 1897. N:o 36: 1898-1899. N:o 37: 1900-1901. N:o 38: 1902. N:o 39: 1903. N:o 40: 1904. N:o 41: 1905. N:o 42: 1906. N:o 43: 1907. N:o 44: 1908. N:o 45: 1909. N:o 46: 1910. N:o 47: 1911. N:o 48: 1912. N:o 49: 1913. N:o 50: 1914. N:o 51: 1915.

Nyhetsbrev 52 tar upp händelser Lysekil år 1916. Detta år finns det information om hur kriget påverkat arbetslösheten i Lysekil, om utbyggnation i Södra hamnen/Grötö samt om namnsättningen av gator och kvarter, se speciellt Bilaga 7 med mitt *Tillägg: Förtydligande av Gatuadresser i Gamlestan*, samt flera andra teman som rör Lysekil bland annat om Lysekils Järnväg samt försäljning av tomter. Ni bör som vanligt notera att det finns åtskilligt mycket mer att läsa i Stadsfullmäktiges protokoll från detta år på föreningens hemsida.

I mitt *Tillägg* har jag även skrivit in **när** ett hus är rivet eller har brunnit ned. Har Ni andra uppgifter ser jag fram emot ett mail från Er! Tack på förhand!

Som vanligt är understrykningar i texten eller [tillägg av text] mina kompletteringar i syfte att förtydliga informationen, bland annat gäller det att ta fram fullständiga namn på personer.

Nyhet

När Ni läser denna Lysekils historia har jag källreferenser till de flesta händelser. Tanken med detta är dels att visa var informationen är hämtad, dels att stimulera till mer läsning. Ni kan på vår hemsida även hitta en Källförteckning över litteratur som berör Bohuslän och Lysekil.

Nyhetsbrev 14 innehåller en förteckning över **Förkortningar**. Listan med förkortningar till källor och personer kan vara användbar. Några förkortningar kan vara ersatta med klartext!

Om Ni vill kommentera innehållet i denna **Lysekils historia** är Ni givetvis välkomna!
Nästa Nyhetsbrev numro 53 kommer att sändas ut till Er i slutet av april 2024.

Mvh Per Stenros

perstenros@gmail.com

./

LYSEKIL 1916

- 1916 Den tyska regeringen kräver att den så kallade Kogrundsrännan vid den skånska sydkusten skall mineras. Svenska regeringen ger efter. Genom minfältet går en minfri led som bevakas av den svenska flottan. Enbart svenska fartyg släpps igenom. Därigenom blir ett antal engelska fartyg inlåsta i Östersjön.
- 1916 Efter det stora Nordsjöslaget driver liken i massor in mot Bohuskusten. Bland folk börjar nu spridas en fullkomlig makrillskräck. Man tror att makrillen lever på lik. Fiskhandlarna får ingen avsättning för fisken trots bristen på andra livsmedel. (B)
- 1916 Landstinget tillsätter en kommitte, som skall inkomma till landstinget med förslag om inrättande av dispensärer inom landstingsområdet. (Göteborgs och Bohus Läns Landsting, Dispensärstyrelsen)
- 1916 I Lysekil finns tio konserverfabriker i verksamhet, nämligen Sveriges Förenade, Boviks, Kullans, Luckeys, AB Cornérs Konserverfabrik, Ottilia Hörmans, Gustaf Richters, A.B. Öhnbergs, Robert Lyckes och Patrik Öhnbergs. (LP 1995-10-18)
- Ottilia Hörmans konserverfabrik i Gamlestan ligger där nuvarande rörlagret ligger. [Anm: Dagens adress är Norra Hamngatan 4.]
Lysekils konserverfabrik grundas i samband med **andra världskriget**. [Anm: Jämför med 1898, C. Houge-Thiis.]
- 1916 Från Lysekilsdistriktet skeppas enstaka transporter av sten till Danmark.
- 1916 Lysekils Mekaniska Verkstad köper snickerimaskinerna av konkursboet efter en snickerifabrik, ägd av Gerle & Söner i Göteborg, på Blixten i Norra Grundsund. (FS/NGSS, sid 2)
- 1916 Lysekils Mekaniska Verkstad köper magasinet på Rinckenäs för 7.500 kronor av fru Julia Nordvall-Olsson, Lysekil. (Skandiaverken, sid 21)
- 1916 Lars Laurin reser till Amerika för att ordna försäljningsförhållandena i USA. Skandia Pacific Oil i San Fransisco får tillverkningsrätt att producera Skandiamotorer.
Även ett annat företag nämns i Motor Ship and Motor Boat år 1919: Skandia Pacific Oil Engine of Oakland California. (Skandiaverken, sid 13) (LP 2003-08-01)
- 1916 Skärgårdsborna levererar lax och annan större fisk till Tobin & Hagerlings Fiskaffär (Isak Winberg, Erik Pistol och Vera Asp), som kallas för Tobin & Hagelin, via lossning på lastkajen i Södra hamnen i Lysekil.

Affären ligger i E.B. Lyckes konservfabrik som 1902 flyttat till Östersidan.
(Arvid Sandell, LP 1998-09-25)

- 1916 Ångaren VALBORG, som tillhör Ångbåts AB Bohuslänska Kusten, ankommer Lysekil från Uddevalla varje dag vid middagstid och går tillbaka cirka kl 15. Detta för att passa nattågen i Uddevalla. (Arvid Sandell, LP 1998-09-25)
- 1916 Ny befälhavare på ångaren BOHUSLÄN blir kapten Carl Johan Johansson, kallad Calle skjorta, född 1878 i Tossene. Under 33 år för han befälet på ångaren. (Ångaren Bohuslän, sid 9-11)
- 1916 Passagerarbåten GULLMAR säljs till ESAB, Elektriska Svetsnings AB, i Göteborg och bär namnet ESAB III ända tills hon skrotas 1938. (Lars Melkersson, LP 2017-01-12)
- 1916-01-05 Ett hjärtligt tack till arbetare å Mekaniska Verkstaden för den stora penningsumma, 63 kronor, som genom insamling kommit mig och min familj till del. Dessutom får jag bringa ännu ett tack till fru Brännberg och givare å den lista hon haft å vilken vi fått mottaga 27 kronor. Hj. Olovsson med familj. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-01-05/KJ)
- 1916-01-05 Avlösning ägde i fredags rum på Rinckenäs. De beväringar som sedan oktober varit inkvarterade där blevo lediga den 3 januari och ersattes med en kontingent värnpliktiga av 1908 års klass. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-01-05/KJ)
- 1916-01-07 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 14 (avskrift via IF):
Föredrogs Konungens Befallningshafvandes resolution om beviljad öfverlåtelse af all minuthandel och utskänkning af brännvin i Lysekil för år 1916 på Lysekils Brännvinsförsäljnings Aktiebolag. Skrifvelsen lades till handlingarna.
- 1916-01-07 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 15 (avskrift via IF):
En anmälan från hästuttagningsnämnden öfver till krigsmaktens behof i Lysekil uttagna hästar och fordon med tillbehör för år 1916 föredrogs och lades till handlingarna.
- 1916-01-07 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 16 (avskrift via IF):
Från härvarande kommunala arbetslöshets- och hjälpkommitté hade till Stadsfullmäktige inkommit skrifvelse med begäran om ett förslagsanslag af kronor 1.500 att användas till understöd åt arbetslösa medellösa i enlighet med § 9 i Kunglig Maj:ts Nådiga Kungörelse af den 28 September 1914. Herr Ordföranden i Stadsfullmäktige hade remitterat skrifvelsen till Drätselkammaren för dess yttrande, hvilket nu förelåg, och hade Drätselkammaren tillstyrkt anslaget beviljande i enlighet med nämnda

Kunglig Kungörelse och på villkor, att de sålunda lämnade understöden icke få betraktas som fattigunderstöd.

Drätselkammaren förordade äfven, att medlen skulle tagas af de för oförutsedda i årets stat anslagna.

Stadsfullmäktige beslöto utan votering att bevilja ifrågavarande anslag i enlighet med Drätselkammarens yttrande.

- 1916-01-07 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 19 (avskrift via IF):
Från Handels- och Sjöfartsnämnden meddelades, att telefon inlets till härvarande tullkammare på tullverkets bekostnad, hvarför den gjorda framställningen, om att staden skulle inleda dylik telefon, icke föranleder till någon åtgärd, och beslöto Stadsfullmäktige med anledning häraf att aflöra ärendet och lägga anmälan till handlingarna.
- 1916-01-07 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 20 (avskrift via IF):
Byggnadsnämnden anmälde, att den för detta år valt Herrar Borgmästaren Axel Sundberg och Byggmästaren Oscar Wallén till respektive Ordförande och vice Ordförande.
- 1916-01-.. Två skyddstruppskompanier ur Hallands Regemente förflyttas till Bohuslän, det 13. till Lysekil, det 14. till Strömstad, och underställs I 17 och sin före detta regementschef överste Olof Melin. Bevakningen vid Lysekil utsprids på ett flertal posteringar, flera av dem ute i havsbandet, bland annat på Kornö, Gravarne och Malmön.
Kvistrums Landstormsförening får hjälp genom de till Lysekil förlagda bevakningskompanierna, vilkas officerare, bland annat löjtnant Gustaf Carlberg, beredvilligt ställer sig till förfogande för utbildningsarbetet.
(Västgötadals Regemente och Kungliga Hallands Regemente 1624-1961, sid 116-117) (Svensk Försvarsvilja, Del II, sid 236-238) [Anm: Boken Svensk Försvarsvilja skriver att dessa bevakningskompanier kommer till Lysekil på hösten 1914. Min uppfattning är att uppgifterna från Hallands regemente har företräde.]
- 1916-01-22 Lysekils landstormsförening, vilken som bekant har till uppgift att bisträcka behövande landstormsmän med beklädnadsutrustning vid krigstjänstgöring, har på måndag sitt ordinarie årsmöte på stadshotellet. Vid detta [möte] komma års- och revisionsberättelser för tiden oktober 1914 till och med december 1915 att framläggas, styrelseval företagas samt andra eventuella föreliggande ärenden behandlas. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-01-22/KJ)
- 1916-01-26 Lysekils landstormsförening hade på måndagen sitt ordinarie årsmöte varvid styrelse- och revisionsberättelse föredrogs och ansvarsfrihet beviljades. Föreningens inkomster under förra året utgjorde 251:84 kronor, dess utgifter 15:25 kronor, vadan alltså den kontanta behållningen är 236:59 kronor. Dessutom äger föreningen ett antal beklädnadspersedlar.

På styrelsens förslag beslöt föreningen att ändra sitt namn till Lysekils Landstorms-beklädnadsförening, för att föreningens syfte skall framgå ur dess benämning. Vidare beslöts revidera stadgarne och uppdrogs detta åt herrar Laurin, Wilson och Löfving med herrar Kornell och Hugo Daniel Hallgren som suppleanter.

Ett förslag av herr Löfgren, att föreningen skulle för tillgängliga medel inköpa strumpor avlogs och lämnades åt styrelsen handlingsfrihet beträffande kassans användning för uppgivet ändamål.

Till styrelse utsågs herr Laurin, Kornell, Löfving, Rudolf Ljunggren, Rundgren och Carl Johansson med herrar Löfgren, Hugo Hallgren och Axel Beronius som suppleanter. Landstormskompanichefen är självskreven medlem av styrelsen. Revisorer blevo herrar Sven Larsson och And. J. Olsson med herrar E.W. Olsson och F. Elmqvist som suppleanter.

Till sist beslöts att till alla dem som medverkat vid den anordnade soarén liksom vid konserten och därigenom avsevärt bidragit till kassans stärkande, uttala ett offentligt tack.

Att justera protokollet utsågs herrar Löfgren och Sven Larsson.

Vid därpå hållet styrelsesammanträde utsågs till ordförande herr Laurin, till vice ordförande herr Wilson, till sekreterare herr Kornell, till kassör herr Löfving och till förrådsförvaltare herr Rudolf Ljunggren. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-01-26/KJ)

- 1916-01-26 Husaffär. I dagarna har herr Gustaf Cornér försålt sin fastighet Kungsgatan [n:o] 12 (före detta Sannes hus) till möbelhandlare O. Werner från Strömstad till ett pris av 30.000 kronor. Herr Werner driver som bekant storaffär i möbler och sannolikt är det väl för detta ändamål fastigheten inköpts. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-01-26/KJ) [Anm: Dagens adress är Kungsgatan 23.]
- 1916-01-27 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 22 (avskrift via IF):
Hamnstyrelsen anmälde, att den till Ordförande för åren 1916 och 1917 omvalt Herr Konsul Magnus Radhe. Anmälan lades till handlingarna.
- 1916-01-27 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 23 (avskrift via IF):
Från Konungens Befallningshafvande förelåg skrifvelse med begäran om tillsättandet af en lifsmedelsnämnd för staden. I och med en dylik nämnds tillsättande skulle den hittillsvarande lifsmedelskommissionen härstädes upphöra.
Antalet ledamöter i nämnden bestämdes till 5.
Härefter föreslogs af ordföranden, att lifsmedelskommissionens medlemmar måtte omväljas som lifsmedelsnämnd.
Herr Lidell föreslog till ordförande Herr Konsul Magnus Radhe.
Herr Radhe afsade sig uppdraget och föreslog som ledamöter Herrar Ragnar Berger, E. F. Larsson och Richard Björzell med Herr Berger som Ordförande.
På uppmaning af Herrar vice Ordföranden och Lidell återtog Herr Radhe sin afsägelse, men föreslog att vice Ordförande i nämnden måtte utses.

Valda blefvo Herrar Konsul Magnus Radhe, Bankdirektören Ragnar Berger, Fabrikören Richard Björsell, Stenhuggaren Axel Johansson och Faktor E. F. Larsson med Herrar Radhe och Berger till respektive ordförande och vice ordförande.

1916-01-27 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 24 (avskrift via IF):
Till Drätselkammaren hade från dess Ordförande inkommit nedanstående motion innehållande framställning för beredandet af arbete åt arbetslösa inom samhället:

”Till Drätselkammaren i Lysekil.

Med hänsyn till den allt större och större nöd som på grund af det långvariga världskriget gör sig gällande bland samhällets arbetarebefolkning och då speciellt bland stenarbetare hvilka sedan krigets början delvis varit arbetslösa och hvad familjeförsörjare beträffar endast haft en maximiinkomst af kronor 60 per månad till sin familjs uppehälle under dessa dyrtider, så bör det ligga klart för alla att något måste göras för att hjälpa arbetarne ur detta nödläge, som dessvärre tycks ha utsikter att ytterligare förvärras. Sannolikheten talar nämligen för att äfven den lilla förtjänst de gifta arbetarne åtnjutit i den närmaste tiden indrages genom total arbetsnedläggelse inom stenindustrien, ty företagarna inom industrien se sig säkerligen icke i stånd till att i fortsättningen upprätthålla driften ens i den lilla omfattning den nu har. Man kan därför snart emotse den tidpunkt då de inom staden boende stenarbetarne och andra arbetare helt stå blottade på existensmedel. Förhållandet förbättras ej så snart änskönt om kriget mot förväntan snart skulle taga slut, allt talar mot dylikt, ty tydligt är att en rundlig tid likväl åtgår förrän allt åter kommer i normal gång. Under alla förhållanden bör därför skyndsammast ordnas för beredande af arbete i största möjliga utsträckning åt de arbetslösa och nödställda icke minst ur den synpunkten att därmed förhindra avflyttning och splittring af den fasta arbetarestammen inom stenindustrien, hvilken industri såväl direkt som indirekt för Lysekil, dess affärslif och sjöfart är af synnerlig stor betydelse.

Stadens finanser äro dock på grund af föregående års utgifter och upplåning för att då bereda arbete åt arbetslösa samt minskade skatteinkomster som följd af kristiden och därmed minskade inkomster bland befolkningen. Mindre goda, och de skattedragande kunna ej bära den börda, som blefve en följd af att mot dryg ränta upplåna medel för nödhjulsarbeten i synnerhet då dessa arbeten icke äro af brådskande art utan mycket väl kunna anstå till dess bättre tider inträda. Då emellertid i skrifvelse till mig från kretsens ledamot i riksdagens andra kammare, Herr Borgmästare Sundberg, blifvit påpekadt, att staden, genom framställning till Civilministern, möjligen af Regeringen skulle kunna erhålla ett räntefritt lån eller lån mot låg ränta och amorteringsfritt under en tid framåt för att på så sätt kunna igångsätta nödhjulsarbeten, därest Stadsfullmäktige fatta beslut i denna sak, så vill jag föreslå Drätselkammaren att hos Stadsfullmäktige i berörda fall tillstyrka:

1 .) att Stadsfullmäktige i och för ordnande med nödhjälpsarbeten inom samhället hos Regeringen gör framställning om ett räntefritt lån, eller om ej detta kan bifallas, ett under längre tid amorteringsfritt lån å 200.000 kronor mot högst 2 % årlig ränta;

2 .) nu besluta, under förutsättning af att förestående lån erhålles, omedelbart igångsätta följande arbeten:

- a) Drottninggatans anläggning i sin helhet för en kostnad af kronor 143.890 enligt Stadsingenjörens utredning, (Bilaga 1); [Anm: bilagan saknas!]
- b) Iordningsställandet av Rosvikstorg och Rosviksgatan i enlighet med Stadsingenjörens förslag för en kostnad af kronor 36.100 (Bilaga 2); [Anm: bilagan saknas!] och
- c) att Stadsfullmäktige efter fattat beslut skyndsammast översända handlingarne i ärendet jämte de kostnadsförslag etc. som nu finnas, till Herr Borgmästaren Axel Sundberg i Stockholm, som välvilligt lofvat föra saken vidare.

Invändas kan ju mot arbetet med Drottninggatan, att en del av pengarna tarvas för lösen af byggnader och gatumark, men detta är till enhvar tid nödvändigt, därest arbetet skall kunna fullbordas. Största lösen för byggnader tarvas vid Norra hamnen, men med den saken bör kunna anstå så länge, och gatan fullbordas från Rosvikstorg förbi Mekaniska Verkstaden. För samhället och dess utveckling är frågan av stor vikt, ty dels kan staden därefter, när bättre konjunkturer inträffa, försälja tomter av stadens mark vid nämnda gata, och dels jordägare göra sammaledes. Härigenom framkomma nya bestående skatteobjekt med motsvarande ökning i antalet bevillningskronor, det hela alltså till samhällets bästa.

Ordnandet av Rosviksgatan och Rosvikstorg äro arbeten av stor sanitär betydelse och bör ej uppskjutas, om medel på ofvanstående sätt, kunna anskaffas.

Slutligen bör beaktas, att arbetslösheten bland samhällets arbetare genom förestående arbetsföretags realisering skulle vara avhjälpt för en längre tid framåt.

Lysekil den 24 Januari 1916.

JOHN STERNER.”

Drätselkammaren hade den 26 innevarande januari enhälligt beslutat att bifalla motionen och hos Stadsfullmäktige på det lifligaste tillstyrka densamma. Sedan motionen jämte Drätselkammarens nämnda beslut i ärendet och kostnadsförslagen för ifrågavarande arbeten lästs, vidtog diskussionen, hvarunder följande talare yttrade sig:

Herr Radhe: Ställde sig tveksam emot, att staden belastades med ett så stort skuldbelopp som 200.000 kronor, då man så väl behöfde medel för andra oundvikliga ändamål och ansåg, att inlösen af byggnader och jord för Drottninggatans framdragande icke kunde betraktas som nödhjälpsarbete samt

att Regeringen skulle fästa sig vid, att för stort belopp åtginge för dylik inlösen. Föreslog, "att om nämnda arbeten skulle blifva beslutade, ordnandet af Rosvikstorg borde sättas före arbetet med Drottninggatan.

Herr Berger: Att han mycket noga övertänkt denna sak, och att 200,000 kronor är det ungefärliga beloppet, som behöfves för ändamålet. Summan är visserligen stor, men det gäller dock att för densamma utföra anläggningar, som äro för samhället nyttiga, och genom dessa arbeten skulle sysselsättning kunna beredas åt ett hundratal mer eller mindre arbetslösa stenarbetare, hvilka staden icke har råd att undvara, om det en gång blefve normala arbetsförhållanden. Om nu staten beviljade ett lån af nämnda storlek, så skulle sagda arbeten blifva de, som först kommo till utförande, och komme lånet att löpa med högst 2 % ränta, vore det nog ingen fara att förverkliga det föreliggande förslaget. Yrkade bifall till Drätselkammarens framställning.

Herr Gunnerson: Skulle gärna velat understödja förslaget, men ansåg att skuldsättningen blefve för stor och att allt för mycket ginge bort för inlösen af mark och byggnader. Staden borde gifvetvis ingripa för afhjälpan af arbetslösheten, men det borde låta sig göra på annat sätt, till exempel genom tillverkning af gatsten för samhällets räkning, hvarigenom penningar, som sålunda utgåfvos mera direkt utan afbränningar för andra ändamål, skulle komma arbetarna till godo, och behöfdes ju ej heller för en dylik stentillverkning så enorma belopp, då man för 30 á 35.000 kronor kunde erhålla 10.000 kvadratmeter gatsten. Fann i likhet med Herr Radhe, att om de föreslagna arbetena skulle komma till utförande, så borde ordnandet af Rosvikstorg sättas främst.

Herr Wallén: Då tiderna äro allvarliga på grund af den stora arbetsbristen, bör man snarast gripa sig verket an att genom nödhjälpsarbeten avhjälpa densamma. Om normala arbetsförhållanden rått, hade de nu föreslagna arbetena måst anstå så länge. Stadsfullmäktige borde ej fästa sig vid arbetenas smådetaljer och vore det ej heller Drätselkammarens absoluta mening, att samtliga föreslagna arbeten ovillkorligen skulle utföras, men väl, att man måste hafva en på förhand uppgjord plan att följa. Dessutom kunde man ej på förhand beräkna huru stort belopp, som af staten eventuellt kunde beviljas. Staten komme nog att tillse att sålunda anslagna medel endast finge användas till nödhjälpsarbeten och att utbetalningarna af sådana medel komme att ske successivt i mån af arbetenas fortskridande. Yrkade bifall till Drätselkammarens framställning.

Herr Ljungberg: Att det begäres 200.000 kronor, men att det kanske blir mindre beviljat, och att arbetenas storlek komma att lämpas efter det anslag man kan få. Nämnda summa är behöflig, då arbetsbrist föreligger i så stor grad, att den ungefär motsvarar vad som för ett dylikt belopp i arbetsväg kan åstadkommas. Hvarför Drätselkammaren anslutit sig till arbetet med

Drottninggatan, beror på att denna gata en gång måste göras färdig, då den kommer att utgöra spårförbindelse mellan den norra och den södra hamnen och detta krav icke i längden kan tillbakaskjutas. Hade det ej gällt en dylik huvudgata, så hade skälen för berörda arbeten ej varit så afgörande. På grund af nivåförhållandena vore ordnandet af Rosvikstorg oskiljaktigt förbundet med Drottninggatans arbete. Expropriationer vid gatuanläggningar äro ju ofta oundvikliga, hvarför man i detta fall ej borde afskräcka sig af dylikt. Föreslog att i det blifvande beslutet intryckes motiveringen om, att genom Drottninggatans fullbordande spårförbindelse mellan stadens båda hamnar kan ernås.

Herr Luckey: Inom Drätselkammaren hade man varit af den uppfattningen, att de nu föreslagna arbetena voro de, som snarast tarvade att utföras, hvarför det vore alldeles gifvet, då man måste skaffa arbete, att just dessa företag först kommit i åtanke. Meningen vore icke, att Stadsfullmäktige nu genom beslut skulle binda sig för bemälda gatas färdigbyggande, utan komme det att bero på ett senare beslut att nogare precisera ifrågavarande arbetens art och omfång.

Herr Anderson: Expropriationer komma nog endast i fråga beträffande en mindre del af gatan, och i och med densammas fullbordande komma säkerligen därinvid många husbyggnader till stånd, vilket bidrager till stadens utveckling och fördel. Gatan vore mycket nödvändig att få till stånd och komme säkerligen att blifva lifligt trafikerad, synnerligen om spårförbindelse mellan de båda hamnarna åstadkommes. Yrkade bifall till Drätselkammarens framställning.

Herr vice Ordföranden: Då det krävs att ahjälpa arbetsbristen i samhället genom offentliga arbetsföretag, så bör vi i främsta rummet såsom här gjorts taga sådana nödvändiga och planerade arbeten under pröfning, som noga äro utredda, och kunde det ju vara hopp om, att vi på detta nu föreslagna satt finge Drottninggatan färdig. Yrkade bifall till Drätselkammarens förslag.

Herr Bovik: Uttryckte önskemålet, att Stadsfullmäktige måtte så enhälligt som möjligt bifalla den föreliggande motionen, då utredda förslag finnas och att man icke nu borde ingå på att diskutera detaljer, hvilket endast skulle fördröja saken. Då frågans lösning vore brådsakande, borde beslut genast ske. Staden hade för närvarande intet arbete, som vore mera nödigt eller lämpligt än det nu föreslagna. Yrkade på det lifligaste bifall till det föreliggande förslaget.

Herr Radhe: Den af Herr Ljungberg föreslagna motiveringen om förbindelseled mellan de båda hamnarna förändrar saken betydligt till dess fördel.

Herr Ordföranden: Att motiveringen beträffande blifvande spårförbindelse å Drottninggatan får följande lydelse: "För ernående af spårförbindelse mellan stadens båda hamnar," samt att beträffande tiden för ett eventuellt statslån

meningen formuleras sålunda: ”Ett under längre tid, dock minst 10 år, amorteringsfritt lån o. s. v.”

Herr Gunnarsson: Att detta tillfälle till Drottninggatans förverkligande är synnerligen lägligt, hvarför det ej bör försummas. Förordade bifall till förslaget.

Efter slutad öfverläggning beslöto Stadsfullmäktige enhälligt följande i ärendet:

1) Att i och för ordnandet med nödhjälpsarbeten inom samhället hos Konungen göra underdånig framställning om erhållandet af ett räntefritt lån, eller, om detta ej kan bifallas, ett under längre tid, dock minst 10 år, amorteringsfritt lån å kronor 200.000 mot högst 2 procent årlig ränta.

2) Att under förutsättning av att förestående lån erhålles omedelbart igångsätta följande arbeten:

a) Drottninggatan i sin helhet, för ernående af spårförbindelse mellan stadens båda hamnar, för en kostnad af 143.890 kronor enligt Stadsingenjörens utredning. (Bilaga 1 till motionen.)

b) Iordningställandet af Rosvikstorg och Rosviksgatan i enlighet med Stadsingenjörens förslag för en kostnad af 36.100 kronor. (Bilaga 2 till motionen.)

Därjämte beslöto Stadsfullmäktige att skyndsammast öfversända handlingarna i ärendet jämte de kostnadsförslag, som finnas för ifrågavarande arbeten, till Herr Borgmästaren Axel Sundberg i Stockholm, som lofvat föra saken vidare. Denna paragraf förklarades genast justerad.

1916-01-27

Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 25 (avskrift via IF):

Drätselkammaren hade vidare som alternativ för fortsatta nödhjälpsarbeten, under förutsättning af att omkostnaderna för deras utförande bestredes af statsmedel, beslutat föreslå Stadsfullmäktige, att som projekt för Chefen för Kungliga Civildepartementet framhålla följande:

1) En vågbrytare i södra hamnen, hvilket anses mycket nödvändigt för hamnens skydd.

2) Hamnanläggning vid Grötö.

I hufvudsakligt sammanhang med sistnämnda alternativ hade hamnstyrelsen, som med anledning af den stagnation världskriget medfört, för Lysekils hamninkomster, ansett det omöjligt att med hamninkomsterna bestrida några som helst nybyggnader för hamnen under lång tid framåt, föreslagit bland annat:

Nedsprängning och planering af Kolholmarna samt uppförandet af kajmur mot deras västra sida i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Hallménska förslaget. Fyllning mellan det sålunda planerade området till fastlandet för erhållande af hamnspår.

Muddringsarbete för åstadkommande af skyddad hamn mellan Grötön och Kolholmarna.

Dessa arbeten skulle uppgå till en ungefärlig kostnad af 150 á 200.000 kronor. På yrkande af Herr Radhe beslöto Stadsfullmäktige att i sammanhang behandla dessa ärenden, som rörde hamnen under punkterna 4 och 5 i dagens föredragningslista.

Under den i ärendet uppkomna diskussionen yttrade sig:

Herr Bovik: Hvarför Drätselkammaren kommit med frågan om vågbrytare berodde på, att det ansågs lämpligt att till densamma använda den sten, man erhöle genom röjningar vid Drottninggatan. Ansåg att Stadsfullmäktige borde ena sig om det föreliggande behovet af en väl skyddad hamn för staden. Om sättet för Grötös förbindande med fastlandet borde man nu ej uttala sig eller fatta beslut om. Yrkade bifall till Drätselkammarens framställning.

Herr Ljungberg: Drätselkammarens mening var att i stora drag för Stadsfullmäktige framhålla de alternativ, som för fortsatta nödhjälpsarbeten lämpa sig till utförande samt att framlägga dessa projekt för Civilministern. Hamnstyrelsens förslag i hamnfrågan borde nu ej antagas, ty om man nu ginge in på detta förslag, så vore därmed ett realbeslut om sättet för Grötös förbindande med fastlandet fattat.

Herr Radhe: Vågbrytaren i södra hamnen tarfvar en mycket vidlyftig utredning och en sådan anläggning komme nog att kräfva omkring 1/2 million kronor, dessutom hade ej Kungliga Lotsverket hörts i saken. Hamnstyrelsen hade tänkt sig en liten pir närmast söder om ångbåtsbryggan, och om man visste, att statsmedel till en dylik kunde erhållas, så skulle förslag till en sådan pir framläggas. Hvarför Hamnstyrelsen inkommit med förevarande förslag hade sin grund däri, att inan kunde äga förhoppning om att staten för afhjälpande af arbetsbristen beviljade medel till sådana arbeten, som det här vore frågan om att utföra. Yrkade, att vågbrytaren måtte utgå ur Drätselkammarens förslag samt förordade Hamnstyrelsens framställning.

Herr Lidell: Att Stadsfullmäktige icke böra ingå i några som helst detaljer beträffande sättet för Grötös förbindande med fastlandet, ty staten komme säkerligen, om medel för ändamålet beviljades, att genom sakkunniga ingenjörer låta undersöka dithörande förhållanden.

Herr Berger: Stadsfullmäktige hafva i dag beslutat om arbetena med Drottninggatan och Rosvikstorg. då dessa arbeten ansetts medföra ekonomisk nytta för samhället, men man kunde icke veta huruvida dessa dyrbara hamnanläggningar komme att bidra till samma fördel. Vågbrytaren vore dessutom ett alldeles för dyrbart och riskabelt företag, synnerligen som man icke utrönt lämpligaste platsen för densamma. Understodde Herr Radhes yrkande om att vågbrytaren ur förslaget måtte utgå.

Herr Wallén: Då verkliga skäl tala för behovet af en hamn vid Grötö, borde man ingå med framställning till Civilministern om erhållande af statsmedel för ifrågavarande anläggning. Yrkade bifall till Drätselkammarens förslag i dess helhet.

Herr Radhe: Yrkade att Hamnstyrelsens omnämnda förslag måtte åtfölja de öfriga handlingarna i ärendet, då dessa öfversändas till Civilministern.

Sedan Herrar Anderson och Hörman yttrat sig med anslutning till Herr Radhes yrkande om att vågbrytaren måtte utgå ur förslaget, förklarades öfverläggningen afslutad, och då Herr Ordföranden framställt proposition på bifall till å ena sidan, att vågbrytaren skulle innefattas i framställningen till Civilministern och å andra att vågbrytaren skulle ur förslaget utgå samt förklarat det sistnämnda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarat, begärdes votering, som verkställdes enligt följande godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller, att vågbrytaren innefattas i berörda framställning, röstar: ja;
Den, det icke vill, röstar: nej;

Vinner nej, hafva Stadsfullmäktige beslutat, att vågbrytaren skall ur förslaget utgå.

Vid upprop till omröstning röstade härefter:

Herrar vice Ordföranden, Luckey, Wallén, Bovik, Ljungberg, Gunnarsson, Karlson, Löfgren och Tinggren, ja; men

Herrar Radhe, Gunnerson, Lindbom, Aug Mattsson, Löfving, Lidell, Hörman, Oscar J. Mattsson, Anderson, Berger och Ordföranden, nej.

I omröstningen deltog icke Herrar Granberg och Torsson.

Med 11 nej- mot 9 ja-röster hade alltså beslutats att vågbrytaren skulle ur förslaget utgå.

Härefter beslöto Stadsfullmäktige enhälligt att för Chefen för Kungliga Civildepartementet framlägga projektet af en hamnanläggning vid Grötö samt att betona densamma betydelse som fiskehamn. Dessutom beslöts att hamnstyrelsens ofvannämnda protokoll skall medfölja denna framställning till Kungliga Civildepartementet för att visa, huru Hamnstyrelsen tänkt sig sagda hamnanläggnings utförande.

Beslöts att framställningen i fråga till Chefen för Kungliga Civildepartementet skulle erhålla följande formulering: "Stadsfullmäktige, som uttalade tvifvel på grund af nautiska och ekonomiska skäl om lämpligheten af en vågbrytare och därför efter omröstning förkastade förstnämnda projekt, beslöto efter den grundliga utredning med olika alternativ till en kostnad varierande mellan 700.000 och 900.000 kronor, men utan att uttala sig till förmån för någotdera särskildt, utan votering att för Chefen för Kungliga Civildepartementet framhålla projektet af en hamnanläggning vid Grötö särskildt med tanke på fiskehamn därstädes och att låta hamnstyrelsens ofvannämnda protokoll

medfölja denna framställning för att visa, huru hamnstyrelsen tänkt sig utförandet.”

Denna paragraf förklarades genast justerad.

1916-01-27

Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 27 (avskrift via IF):
Från Stadsfullmäktiges Ordförande, Herr Kyrkoherden Fritz Lüscher, förelåg följande förslag till skrivelse att från Stadsfullmäktige aflåtas till Konungen angående vägens Lysekil Munkedal omläggning till afhjälpande af arbetslösheten inom stenindustrien:

Då vägen Lysekil - Munkedal ingalunda motsvarar krafvet på en verklig landsväg igenom det tätt befolkade Stångenäset hvarken med afseende på hållbarhet till följd af det använda vägmaterialet, ej heller med afseende på bredd, som för närvarande är sådan, att Konungens Befallningshafvande ansett sig böra på ansökan utfärda förbud för automobiltrafik å densamma, ligger det i öppen dag, att densamma bör, så snart ske kan, omläggas, så att den motsvarar trafikbehovet på Stångenäset och äfven kan med automobil befaras ända ut till Lysekil, en desto rimligare begäran, som Lysekil i detta afseende torde vara den sämst lottade stad i riket.

Med krafvet på en omläggning synes oss böra minst lika kraftigt betonas ur statlig synpunkt. Då järnvägen Lysekil - Smedberg på vissa sträckor löper nära Gullmarsfjorden med dess vikar, kan densamma vid krigsutbrott lätteligen afskäras och förstöras, hvadan alltså försvaret för framskaffande af trupper och förnödenheter uteslutande blir hänvisadt till den befintliga vägen, som i sitt nuvarande skick ingalunda uthärdar dylik belastning.

Att Lysekils Stadsfullmäktige nu underdånigast våga fästa Eders Maj:ts uppmärksamhet därpå, har sin orsak icke blott i de oroliga tiderna utan äfven och framför allt i den tryckta belägenhet, hvori stenhuggeriindustrien befinner sig, ett tryck, som, hvad gatstensbranschen rör, icke torde omedelbart lättas genom ett plötsligt inträdande fredsslut. Visserligen har genom arbetsförmedlingarna arbetstillfälle beretts åt stenarbetare uppe i landet, i hvilket fall den öfriga familjen stannat i hemorten, men att behållningen af arbetsförtjänsten genom hushåll på tvenne ställen blir väsentligen mindre, än då familjeförsörjaren kan bo hemma, är uppenbart. De direkt arbetslösa äro visserligen ännu ett fåtal, ehuru de ökas dag för dag, men det öfverskjutes många gånger af det antal, hvars förtjänst på grund af de tryckta konjunkturerna i denna industri, understiger existensminimum. På den grund torde arbetsvilliga och arbetsdugliga i stort antal vara att påräkna för ett arbete af ifrågavarande art.

På grund af det nu anförda anhålla Lysekils Stadsfullmäktige underdånigast, det Eders Maj:t ville genom sin Befallningshafvande på allmän bekostnad, så snart ske kan, låta verkställa en undersökning af vägen och på grundvalen häraf vidtaga de vidare åtgärder. som nödläget bland stenarbetarne inom Stångenäsets samtliga kommuner anses kräfvä.

Underdånigast:

Å LYSEKILS STADSFULLMÄKTIGES VÄGNAR.

Drätselkammaren, som tagit del af denna skrifvelse, hade enhälligt beslutat att hos Stadsfullmäktige förorda densammas antagande för öfversändande till Konungen.

Sedan nämnda förslag till skrifvelse lästs jämte Drätselkammarens yttrande däröfver yrkade Herr vice Ordföranden, att Stadsfullmäktige måtte besluta att med en likalydande skrifvelse ingå till Konungen, då förbättrad vägförbindelse vore ett synnerligen viktigt behof för samhället.

Stadsfullmäktige beslöto enhälligt bifalla detta yrkande.

Detta beslut förklarades genast justerad.

- 1916-01-27 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 29 (avskrift via IF):
Sedan föredragningslistan genomgåts föreslog Herr Radhe, att åtgärder måtte vidtagas mot oskicket att spotta på trottoarerna.
Herr Bovik ansåg, att Magistraten borde taga hand om denna sak och tillhålla polisen att inskrida mot dylikt ofog.
På yrkande af Herr Radhe hänsköts saken till Drätselkammaren.
- 1916-01-27 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 31 (avskrift via IF):
Eill Stadsfullmäktiges kännedom meddelades genom föredragandet af Kunglig Maj:ts Nådiga bref af den 10 december 1915, att den nya stadsplanen för Lysekil faststälts.
- 1916-02-02 Hantverksföreningen i Lysekil beslöt vid sammanträde i måndags att kalla direktör Carl Magnus Lindebäck till hedersledamot av föreningen, detta såsom ett erkännande åt herr Lindebäcks arbete för föreningens tillkomst. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-02-02/KJ)
- 1916-02-05 **Stadsfiskal Sandell fick rätt.** JO föranstaltade på sin tid om åtal mot stadsfiskal Elias Sandell i Lysekil för det han utan laga skäl hållit poliskonstapel S. Jönsson innestängd i Lysekils stadshäkte. Rådhusrätten i Lysekil ogillade åtalet på grund av den frambragta utredningen, som ansågs visa, att Jönsson varit i behov av att bli intagen. Till samma slut kom hovrätten och nu har Kunglig Maj:t fastställt underrätternas utslag. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-02-05/KJ)
- 1916-02-.. Lysekils nya stadsplan fastställd. Kunglig Maj:t har i dagarna fastställt stadsplanen för Lysekil. Genom denna stadsplan bevaras från förstörelse den gamla stadsdelen vid norra hamnen med sina pittoreska gatuperspektiv och små näpna i grönska inbäddade fiskarstugor. Planen är utarbetad av civilingenjör Nils Gellerstedt. (Svenska Dagbladet 1916-02-10/Rustan Gandvik)
- 1916-02-16 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 34 (avskrift via IF):

Innan de egentliga förhandlingarna togo sin början, yttrade Herr Ordföranden följande ord, hvilka Stadsfullmäktige stående åhörde:

”Mina Herrar!

Sedan vi sist sammanträffade, hafva tre personer afgått med döden, nämligen konsulerna Lysell och Richter samt skeppsmäklaren Carl Backman, af hvilka visserligen ingendera vid sin död tillhörde Stadsfullmäktige, men alla tre under längre tid tillhört desamma, nämligen konsul August Lysell till den 22 juni 1905, skeppsmäklaren Carl Backman till utgången af 1912 samt konsul Richter till utgången af 1914. Under denna sin kommunala arbetstid hafva de förvaltat viktiga förtroendeuppdrag i samhället. Så har konsul Lysell under icke mindre än 18 år varit fattigvårdsstyrelsens ordförande, konsul Richter varit brandchef och skeppsmäklare Backman under många år setat i en så viktig styrelse som hamnens.

Hvad de härunder hafva uträttat, veta många af eder, mina herrar, bättre än jag. Vare det nog sagt, och vare det sagt till deras åminnelse bland oss, att de på ett verksamt sätt sökt främja samhällets utveckling.

Jag har tillåtit mig att å Stadsfullmäktiges vägnar nedlägga en krans å deras kista, hvilkas begrafning redan ägt rum, och anhåller om Stadsfullmäktiges godkännande af denna min åtgärd.”

Härefter beslöto Stadsfullmäktige godkänna Herr Ordförandens nämnda åtgärd.

1916-02-16

Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 36 (avskrift via IF):

Till behandling återupptogs det under § 13 den 7 sistlidne januari bordlagda ärendet, Byggnadsnämndens förslag till benämning af kvarter och gator.

Till dagens sammanträde hade Herr Berger inkommit med skriftligt yrkande om ändring af åtskilliga namn i Byggnadsnämndens förslag.

Sedan Herr Bergers skrifvelse lästs vidtog diskussionen hvar- under följande yttrade sig:

Herr vice Ordföranden: Att mycket i Herr Bergers förslag vore bra. men att fågel- och fisknamn föreföllo att vara egendomligt blandade om hvarandra och att grändnamnen borde utgå ur förslaget.

Herr Berger: Att man måste genomgå förslaget punkt för punkt för att kunna göra sig ett rätt omdöme därom, och att det gifvetvis finnes många andra bra namn, men att det icke är någon lätt sak att finna de allra bästa. Ansåg att den af Byggnadsnämnden föreslagna beteckningen med littera i Gamla staden vore olämplig, hvarför denna del först borde behandlas.

Herr Ordföranden: Föreslog att ärendet delas så, att kvarters- och gatubenämningarna behandlas hvar för sig.

Detta förslag bifölls af Stadfullmäktige.

Herr Ljungberg: Fann Herr Bergers förslag tilltalande i många delar, men ansåg, att de många mytologiska och astronomiska namnen borde utbytas mot mera lättfattliga såsom person- eller platsnamn och föreslog, att en kommitté tillsattes, som behandlar ärendet.

Herr Radhe: Att en kommitté i slutet af 1890-talet arbetade med denna sak, men att det ej blef något resultat. Fann benämningarna i Herr Bergers förslag på kvarteren i Gamla staden bättre än betecknandet med littera, men kunde i öfrigt ej finna Herr Bergers förslag äga något företräde framför Byggnadsnämndens. Instämde i Herr vice Ordförandens yttrande om borttagandet af grändnamnen.

Herr Berger: Afvikelserna från Byggnadsnämndens förslag voro ytterst få och hufvudsakliga ändringen utgjordes af namnbeteckningen för Gamla stadens kvarter.

Herr Anderson: Understödde Herr Bergers förslag om kvartersbenämning i Gamla staden samt instämde i Herr Ljungbergs förslag om ärendets öfverlämnande till en kommitté. Ansåg att Färgaregatans namn borde ändras till Torggatan.

Herr Tinggren: Detta ärende borde snarast afgöras, då det så länge varit föremål för behandling. Flertalet af de föreslagna namnen äro bra, men grändnamnen borde försvinna. Understödde förslaget om ärendets hänskjutande till en kommitté, då jämkningar kunde ske mellan de båda föreliggande förslagen.

Herr Berger: Frågan borde på grund af den förestående tomtindelningen snarast och om möjligt vid nästa Stadsfullmäktigesammanträde afgöras, hvarför det vore nödvändigt, att den kommitté, som eventuellt tillsättes, har sitt utlåtande färdigt till sagda sammanträde.

Herr Wallén: Då frågan varit bordlagd, vore det ej nödigt att hänskjuta densamma till en kommitté. Ville för sin del gärna vara med om Herr Bergers förslag med den ändring att namnet Skottegränd utbytes mot Skottegatan. Yrkade ärendets afgörande i dag.

Då öfverläggningen förklarats avslutad och Herr Ordföranden framställt proposition på bifall till hvartera af de båda yrkandena, å ena sidan ärendets remiss till en kommitté, å andra dess afgörande i dag, beslöto Stadsfullmäktige att bifalla det förstnämnda yrkandet.

Härefter beslöto Stadsfullmäktige att denna kommitté skulle bestå af 3 personer samt valde till ledamöter Herrar vice Ordföranden, Berger och Radhe med den förstnämnde som sammankallande.

1916-02-26 En svår olyckshändelse inträffade å Lysekils Mekaniska Verkstad i onsdags. Några arbetare höllo på att vända ett större maskinstycke, då blocket vari stycket hängde släppte sitt tag och en av de arbetande Henning Karlsson, fick fyra fingrar avklippta mellan första och andra leden. Det hade så när kostat

ännu en arbetare hans fingrar, men i sista ögonblicket fick han till sig handen och slapp undan med blotta förskräckelsen. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-02-26/KJ)

1916-02-26 Årsmöte. I onsdags höll Svenska Metallindustriarbetareförbundets avdelning n:r 116 i Lysekil sitt årsmöte. Avdelningen består av 180 medlemmar eller samtliga å Lysekils Mekaniska Verkstad anställda yrkesarbetare. Föreningens utgifter och inkomster balanserar på 7.000 kronor. Under året cirkulerade bidragslistor har inbringat 800 kronor, som kommit behövande kamrater till del. Den avgående styrelsen tillerkändes full och tacksam ansvarsfrihet. Till styrelse för kommande arbetsår valdes Carl Brännberg, ordförande, Carl Hernblom, vice dito, Sixten Arsenius, sekreterare, E. Andersson, vice dito, Arvid Haglund, kassör, med J. Hedlund, Axel Frölin och Th. Svensson som suppleanter. Till revisorer valdes O. Johansson, G. Nordström och T. Forsberg med Hj. Johansson, Sv. Johansson och V. Karlsson som suppleanter. Väckt fråga om om stenhuggarekårens betryckta läge upptogs till behandling och beslöts att inom avdelningen sätta igång en uttaxering. Härigenom uppkomna medel skall överlämnas till stenhuggareföreningen härstädes samt uppdrogs åt styrelsen att tillskriva landsorganisationen om att vidtaga de åtgärder som äro möjliga. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-02-26/KJ)

1916-03-02 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 45 (avskrift via IF):
Till behandling återupptogs Byggnadsnämndens förslag till benämning af kvarter och gator, och hade till detta sammanträde från de af Stadsfullmäktige den 16 sistlidne februari utsedde kommitterade, Herrar Jonsson, Berger och Radhe yttrande inkommit, hvilket innehöll delvis nytt förslag till namn å kvarter och gator.
...
[Fortsättning, se Bilaga 4 här nedan.]

1916-03-02 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, Bilaga 4 (scannad IF):
Stadsfullmäktige i Lysekil den 2 Mars 1916 fattade beslut om kvarters- oeh gatunamn samt gatugränser:

Nummer å karta:	Kvartersnamn:	Nummer å karta:	Kvartersnamn:
1	Bävern.	28	Postiljonen.
2	Trasten.	29	Jakob.
3	Valen.	30	Kvarnberget.
4	Staren.	31	Drotten.
5	Svalan.	32	Banken.
6	Uttern.	33	Färgaren.
7	Sjöstjärnan.	34	Mjölaren.
8	Lärkan.	35	Kvarnen.
9	Duvan.	36	Vadet.
10	Delfinen.	37	Fyrtornet.

11	Tumlaren.	88	Tärnan.
12	Ejdern.	39	Falken.
13	Sälen.	40	Tullen.
14	Fiskmåsen.	41	Stadsparken.
15	Hajen.	42	Apoteket.
16	Gräsanden.	43	Mollén.
17	Laxen.	44	Trädgården.
19	Svanen.	45	Verkstaden.
20	Hafsörnen.	46 A	Grönvik.
21	Lotskullen.	46 B	Sandberget.
22	Hemmet.	47	Höjden.
23	Gränsen.	48	Valhall.
24	Blekebacken.	49	Kullen.
25	Midgård.	50	Odin.
26	Skottet.	51	Tor.
27	Vänskapen.	52	Balder.

Nummer å karta:	Kvartersnamn:	Nummer å karta:	Kvartersnamn:
53	Frej.	66	Gullmarn.
54	Strömstierna.	67	Merkurius.
55	Brage.	68	Venus.
56	Heimdal.	69	Mars.
57	Njord.	70	Jupiter.
58	J Mimer.	71	Bundsen.
59	Utsikten.	72	Neptunus.
60	Flaggberget.	73	Curman.
61	Rosvik.	74	Uranus.
62	Ångbåten.	75	Saturnus.
63	Gärdesgården.	76	Turisten.
64	Kyrkan.	77	Udden.
65	Lyckan.	78	Badhuset.

Gatu- och torgnamn:

Norra Hamngatan mellan stadsplanegränsen och Drottninggatan.

Drottninggatan mellan Norra Hamngatan vid västra hörnet af kvarteret Delfinen och Rosviksgatan.

Gamla Strandgatan mellan Norra Hamngatan och Kungsgatan.

Bansviksgatan, nuvarande Bansviksbergsgatan, mellan Norra Hamngatan och Kungsgatan.

Blekegatan, nuvarande Blekebackegränd, mellan **Norra Hamngatan** och Bansviksgatan.

Kungsgatan mellan Drottninggatan och Södra Hamngatan.

Stengatan, delvis nuvarande Skottegränd, mellan Blekegatan och Färgaregatan.

Färgaregatan mellan gränsen och Salutorget.

Lotsgatan mellan Bansviksgatan och Blekegatan.

Grengatan mellan Blekegatan och Stengatan.
Skottegatan, nuvarande Skottegränd, mellan Kungsgatan och gränsen.
Trädgårdsgatan mellan Drottninggatan och Kungsgatan öster om kvarteret Trädgården.
Tvärgatan mellan Kungsgatan och Stengatan.
Apoteksgatan mellan Föreningsgatan och Färgaregatan.
Korsgatan mellan Drottninggatan och Färgaregatan.
Skolgatan mellan Färgaregatan och gränsen söder om kvarteret Färgaren.
Norra Kvarngatan mellan Färgaregatan och gränsen.
Södra Kvarngatan mellan Norra Kvarngatan och Landsvägsgatan.
Salutorget mellan Kungsgatan och kvarteret Falken.
Landsvägsgatan från hörnet af Kungsgatan och Södra Hamngatan till gränsen.
Fabriksgatan, nuvarande Sillgränd, mellan Kungsgatan och Södra Hamngatan öster om kvarteret Tärnan.
Fiskaregatan mellan Kungsgatan och Södra Hamngatan väster om kvarteret Tärnan.
Polisgatan, nuvarande Polisgränd, mellan Rosviksgatan och Södra Hamngatan.
Södra Hamngatan mellan Landsvägsgatan och badhusets område.
Rosviksgatan mellan Salutorget och Äreporten.
Rosvikstorg mellan Rosviksgatan och Södra Hamngatan.
Badhusgatan mellan Äreporten och Lilla Kyrkogatan.
Villagatan mellan Rosviksgatan och Gullmarsgatan och mellan kvarteren Rosvik och Gärdesgården.
Bergsgatan, nuvarande Kyrkviksbergsgatan, mellan Badhusgatan och Stora Kyrkogatan.
Rösgatan, nuvarande Övre Bergsgatan, mellan kyrkan och Bergsgatan.
Trappgatan mellan Badhusgatan och Rösgatan.
Gullmarsgatan mellan Drottninggatan och södra sidan af Trappgatan.
Strandvägen, nuvarande Kyrkviks Strandgata, mellan Badhusgatan och gränsen.
Turistgatan mellan Strandvägen och gränsen.
Lilla Kyrkogatan mellan Strandvägen och Stora Kyrkogatan.
Höjdgatan mellan Lilla Kyrkogatan och gränsen.
Stora Kyrkogatan från Drottninggatan väster om kyrkan till Gullmarsgatan.
Flaggatan mellan Stora Kyrkogatan och Drottninggatan.
Utsiktsgatan mellan Flaggatan och Stora Kyrkogatan.
Grängsgatan från Lilla Kyrkogatan längs stadsplanegränsen söder om kvarteret Valhall.
Verkstadsgatan från Drottninggatan söder om kvarteret Verkstaden till gränsen.
Föreningsgatan mellan Grängsgatan och Verkstadsgatan öster om kvarteret Valhall.
Hagagatan mellan Stora Kyrkogatan och Föreningsgatan norr om kvarteret Njord.
Odinsgatan mellan Stora Kyrkogatan och Föreningsgatan söder om kvarteret Odin.

Torsgatan mellan Odinsgatan och Hagagatan.

Sandengatan mellan Föreningsgatan och Grängsgatan.

Stigbergsgatan mellan Grängsgatan och Verkstadsgatan väster om kvarteret Valhall.

Ringskärsgränd från Verkstadsgatan mellan kvarteren Verkstaden och Grönvik.

Antaget af Stadsfullmäktige den 2 Mars 1916; betygas

AXEL HOLMQVIST.

1916-03-02

Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 49 (avskrift via IF):

Konungens Befallningshafvande hade till Stadsfullmäktige öfversänt Kungliga Civildepartementets skrifvelse om städers, köpingars, municipalsamhällets och kommuners inköp af gatsten för att därigenom kunna bereda arbete åt arbetslösa stenhuggare.

Ärendet hade af Herr Ordföranden i Stadsfullmäktige remitterats till Drätselkammaren, som afgifvit följande yttrande däröfver enligt protokollsutdrag af den 25 sistlidne februari:

”Efter noggrann pröfning af sagda framställnings olika sidor beträffande dess nytta för samhället beslöt Drätselkammaren göra nedanstående uttalande: Att Stadsfullmäktige måtte till Kungliga Civildepartementet uttala sin tacksamhet för det behjärtade i berörda framställning, men att Lysekil för sin del dock måste afböja det välvilliga anbudet af lån för steninköp, då förhållandena här ej äro jämförliga med flertalet städers beträffande gatsten, på den grund att Lysekil är beläget i själva stendistriktet och har tillgång på egna berg, hvarför staden i mån af behof kan i desamma sysselsätta arbetare med gatstenshuggning.

Samtidigt vill Drätselkammaren uttrycka Önskemålet af, att Stadsfullmäktige i sitt svar till Kungliga Civildepartementet måtte framhålla, att bästa sättet att inom vårt samhälle afhjälpa arbetslösheten vore, om det hos Konungen begärda lånet af 200.000 kronor för gatu- och dräneringsarbeten beviljades.”

Sedan samtliga handlingar i ärendet lästs, beslöt Stadsfullmäktige enhälligt att till Kungliga Civildepartementet såsom svar å dess framställning antaga Drätselkammarens ofvannämnda uttalande i saken. Denna paragraf förklarades genast justerad.

1916-03-02

Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 53 (avskrift via IF):

Från Herr Berger hade följande motion inkommit, som upplästes:

”Till Stadsfullmäktige i Lysekil.

Sedan åtskilliga nya gatunamn blifvit fastställda, torde det vara lämpligt, att den sedan rätt länge behöfliga ändringen af adressnummer vidtages. Detta kan icke med fördel verkställas å alla gator, förrän tomtindelning, där så behöfves, blifvit färdig. Men å flera gator är det högst nödigt och äfven möjligt. Jag tillåter mig därför föreslå:

Att Stadsfullmäktige utse en kommitté af tre personer, som får i uppdrag att upprätta och till Fullmäktige inkomma med förslag till adressnummer å fastigheterna vid stadens gator och öppna platser allt eftersom detta låter sig göra med hänsyn till befintlig och framdeles skéende tomtindelning.

Lysekil den 24 februari 1916.

RAGNAR BERGER.”

Efter någon diskussion beslöto Stadsfullmäktige bordlägga ärendet och att en kommitté af 3 personer tillsättes för ärendets utredning samt att uppdraga åt Valkommittén att inkomma med förslag å dessa kommitterade.

- 1916-03-02 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 55 (avskrift via IF):
Genom Magistraten hade från Konungens Befallningshafvande infodratts åtskilliga uppgifter med anledning af stadens framställning till Konungen om erhållandet af ett lån å 200.000 kronor för gatu- och dräneringsarbeten. Stadsfullmäktige beslöto remittera ärendet till Drätselkammaren för utredning.
- 1916-03-04 Teknisk aftonskola i Lysekil. Hantverksföreningen har som bekant tillsatt en kommitté för utredning angående inrättandet av en teknisk aftonskola i Lysekil. Kommittén hade sammanträde i torsdags och meddelade där direktör Laurin, att han ämnade skänka 1.000 kronor för att garantera skolans igångsättande nu till hösten. Meningen är att för kommande år söka stadsbidrag. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-03-04/KJ) [Anm: Är det stadsbidrag som menas eller är det statsbidrag?]
- 1916-03-16 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 62 (genom IF):
Vid sammanträdet den 2 dennes under § 53 erhöill Valkommittén i uppdrag att föreslå medlemmar i den med anledning af Herr Bergers motion beslutade kommittén för upprättandet af förslag till adressnummer å stadens fastigheter. I enlighet med detta förslag utsågo Stadsfullmäktige Herrar Ragnar Berger, B. P. Jonsson och Em. Hörman till medlemmar i denna kommitté med Herr Jonsson som sammankallande.
- 1916-03-16 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 64 (avskrift IF):
Drätselkammaren begärde bemyndigande att till Fröken Alma Mattsson få försälja tomten till huset n:o 12 Blekebackegränd för ett pris af tre kronor och 60 öre (3,60) per kvadratmeter eller kronor en och 27 öre (1,27) per kvadrataln. Tomtområdet utgör enligt bilagd karts-kiss cirka 300 kvm. Byggnadsnämnden hade intet att emot ifrågavarande försäljning erinra. Stadsfullmäktige beslöto enhälligt att bifalla Drätselkammarens begäran.
- 1916-03-16 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 65 (avskrift IF):
Drätselkammaren hade anhållit om bemyndigande att till Handlanden Herr Otto Gottfrid Löfving få försälja tomten till huset n:o 1, Stora Kyrkogatan, jämte delar af tomterna till husen n:ris 3 och 4 vid samma gata för ett pris af sex kronor och 40 öre (6,40) per kvadratmeter, efter att Herr Löfving styrkt sig vara ägare till å ifrågavarande tomtområde varande byggnader och i öfrigt på

villkor, som Drätselkammaren den 23 september och 2 december 1915 med Herr Lövving skriftligen öfverenskommit.

Enligt af Stadsingeniören Kornell upprättad kartskiss utgör det tomtområde, som Drätselkammaren således begär att till Herr Lövving få försälja, cirka 340 kvadratmeter.

Byggnadsnämnden hade intet att emot den ifrågasatta försäljningen invända. Stadsfullmäktige beslöto enhälligt bifalla Drätselkammarens ofvanstående begäran.

Som ofvan AXEL HOLMQVIST.

Justerat:

FRITZ LÜSCH.

JOHAN ANTON ANDERSSON.

JOHAN GUSTAF GUNNERSON.

- 1916-04-13 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 76 (avskrift IF):
Genom föredraget protokollsutdrag af den 11 dennes begärde Hamnstyrelsen om nyval af suppleant därstädes i aflidne Skeppsklareraren Herr Carl Backmans ställe.
Stadsfullmäktige beslöto öfverlämna till Valkommittén att inkomma med förslag för ifrågavarande val.
- 1916-04-15 Vid Mekaniska Verkstadens slip härstädes fångades i torsdags en ål av ganska stora dimensioner. Vår meddelare ifrågasätter, hur många gånger fisken varit uppe och slipat. Att den gått upp på så grunt vatten förklarar han med att ålen är blind på våren. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-04-15/KJ)
- 1916-04-19 AB Sveriges Förenade Konservfabriker [SFKF] redovisar för 1915 en nettovinst av 1.414.134:83 kronor. Styrelsen föreslår 25 procent utdelning, en mängd fonderingar och att aktiebolaget ökas med en miljon, så att varje gammal aktie får en ny alldeles gratis. – Hur mycket kommer på arbetarnas del? (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-04-19/KJ)
- 1916-04-.. Lysekils Nya Tryckeri AB, som ger ut Lysekilsposten, flyttar från Magnus Radhes magasin till Storans byggnad vid Norra Kvarngatan. En lång rad lysekilsbor tillhör fram till andra världskriget tidningens styrelse. Det finns namn som konsul Lars Laurin, fabrikererna Johan Emil Lindbom, Viktor Lindbom, Gustaf Karlsson, Elis Luckey, byggmästare Robert Gotthard Christensson, trafikcheferna Nils Wickberg och John Swedenfeldt, rektor Åke Wilson och många andra. (LP Jubileumsnummer juni 2005)
- 1916-04-22 Tullhuset på rullar? Vårt tullhus här i Lysekil är i ganska miserabelt skick och behöver en grundlig reparation. Emellertid är saken den, att vi hoppas få statsmedel som lån för ordnandet av Rosvikstorg och Drottninggatans utläggning och då skulle ju snart nog järnvägsspåret till Norra hamnen kunna utläggas. Som spåret skär mitt igenom Tullhuset skulle detta då få rivras och en

eventuell reparation därmed vara tillspillo. Då har uppstått den tanken, att på rullar flytta tullhuset ... ut till staketet, varigenom plats skulle uppstå mellan tullhuset och packhuset för spåret. Lyckades detta och tullhuset därpå sättes i gott stånd, skulle staden ha sört för lokaler åt tullen ett gott tag framåt, samtidigt som ett väsentligt hinder för spårutläggningen flyttas undan. Drätselkammaren inforrar genom annons i dagens tidning anbud på nämnda flyttning och reparation, detta för att få alternativet om flyttning av tullhuset i så utrett skick att det låter sig bedömas. Utredningen i sin helhet, upptagande flera alternativ, kommer givetvis att föreläggas stadsfullmäktige för avgörande. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-04-22/KJ)

- 1916-04-26 Hus-auktion. Genom offentlig och frivillig auktion, som å stället förrättas torsdagen den 27 dennes klockan 1 på dagen låter herr Otto Gottfrid Löfving försälja boningshusen N:ris 1, 3 och 4 Stora Kyrkogatan i Lysekil. Byggnaderna skola från platsen bortföras. Villkoren tillkännagivas vid auktionens början. Lysekil den 18 april 1916, e.a. Edvin Hyllengren. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-04-26/KJ) [Anm: Adresserna är egentligen Kyrkogatan 1, 3 och 4. Detta för att undvika sammanblandning med dagens adresser Stora Kyrkogatan 1, 3 och 4.]
- 1916-04-26 Genom offentlig och frivillig auktion på stället lördagen den 29 dennes kl. 11 låter avlidna Sofia Wallins dödsbo försälja dels huset n:o 51 Gamla Strandgatan och dels diverse möbler, husgeråd, glas, porslin, säng- och gångkläder mm. Lysekil den 14 april 1916, Elias Sandell. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-04-26/KJ) [Anm: Dagens adress är Gamla Strandgatan 26A.]
- 1916-04-27 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 83 (avskrift IF): Vid sammanträdet den 13 dennes förelåg Hamnstyrelsens begäran om val af suppleant därstädes t. o. m. 1916 års slut efter aflidne Skeppsklareraren Herr Carl Backman, och beslöto Stadsfullmäktige öfverlämna till Valkommittén att inkomma med förslag till ifrågavarande val. Enligt nu inkommet utlåtande hade Valkommittén föreslagit Inspektören Herr Ludvig Andersson, och utföll det företagna valet i enlighet med detta förslag.
- 1916-05-.. Grundsunds nya hamn börjar byggas. (LP 2001-11-07)
- 1916-05-03 Tandläkare Einar Graf börjar praktik i Lysekil lördagen den 6 maj. Bostad: Midgård, Bröderna Christenssons hus, Kungsgatan. Mottagningstid kl. 10-2. Söndagar kl. 11-2. Andra tider efter överenskommelse. Telefon 220. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-03/KJ) [Anm: Dagens adress är Kungsgatan 13-15.]
- 1916-05-04 På Lysekils Mekaniska Verkstad sluts efter många sammanträden ett nytt löneavtal mellan fackföreningen och företaget. Minimilönerna för yrkesarbetare ökas från 35 öre till 40 öre och från 39 öre till 43 öre, för grovarbetare är minimilönerna 36 öre och 37 öre. Arbetstiden är som tidigare 54 timmar per vecka. (Skandiaverken, sid 22-23)

- 1916-05-13 Herr vice konsuln. Nyheterna förmäler, att direktör L. Laurin av Kunglig Maj:t erkänts såsom norsk konsul i Lysekil. Att vara direktör och att ha skapat sig sin egen ställning genom eget arbete – är inte det förmer. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-13/KJ)
- 1916-05-13 Man tjänar bra med pengar tycks det. Det spörjes nämligen att fabrikör Alfred Bovik från Stockholm inköpt 74 kvadratmeters kryssaren PHOENIX och direktör Laurin en 22 kvadratmeters skärgårdskryssare. Minns vi inte fel har disponent Hj. Carlsson tidigare köpt Boviks vackra båt ATHÉNE. Det blir ju i alla fall en värdefull tillökning i segelsällskapets flotta . (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-13/KJ)
- 1916-05-24 Fartygsaffär. För rederi på Kornö har vid Fridhems varv i Lysekil byggts en skonare, som lyckligen löpte av stapeln i måndags e.m. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-24/KJ)
- 1916-05-24 Nytt arbetsavtal vid Mekaniska Verkstaden. Efter en längre tids förhandlingar undertecknades på tisdagen ett nytt arbetsavtal mellan Mekaniska Verkstaden och därvarande avdelning av Metallindustriarbetareförebundet. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-24/KJ)
- 1916-05-25 Stadsfullmäktige behandlar frågan om Tullhusets reparation eller flyttning. Det senare alternativet till en kostnad av 9.200 kronor. Flyttningen av huset anses bäst för att lämna plats för ett tilltänkt järnvägsspår mellan Södra hamnen och Norra hamnen. [Anm/PK: Detta spår blev, som vi nu vet, aldrig anlagt.] Fullmäktige beslutar flytta Tullhuset samt upptar ett 2-årigt lån för detta ändamål. (PK, 1916)
- 1916-05-25 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 97 (avskrift IF):
Herr Berger hade inkommit med motion om vilka tomter i Gamla staden, som bör behållas i stadens ägo samt om tillämpningen av de fastställda byggnadsbestämmelserna; Bilaga N:o 7 1916.
Herr Berger yrkade på remiss enligt motionen till Drätselkammaren, Hamnstyrelsen och Byggnadsnämnden. Stadsfullmäktige biföll detta yrkande. [Fortsättning, se Bilaga 7 här nedan.]
- 1916-05-25 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, Bilaga 7 (scannad IF):
Till Stadsfullmäktige i Lysekil.
Vid underdånig ansökan hos Kungl. Maj:t om fastställelse å ny stadsplan för Lysekil har från stadens sida framhållits, att "Gamla köpingen" hade ett så stort estetiskt och kulturhistoriskt värde, att man på allt sätt borde bevara den i oförändrat skick och förhindra, att de nuvarande byggnaderna ersattes med nya fula så kallade landshöfdingehus. Det anfördes därvid, att, då staden ägde de flesta tomterna, funnes intet privat jordägareintresse, som kunde hindra åtgärder i detta syfte, utan kunde staden vid upplåtande af tomter med tomträtt

föreskrifva sådana villkor, som vore erforderliga för ändamålet. I följd häraf erhöles också nådig fastställelse å en stadsplan, hvilken otvifvelaktigt under andra förhållanden aldrig skulle blifvit godkänd, då den torde slrida mot alla föreskrifter, som af alla slags myndigheter gifvits angående stadsplaner och byggnader.

Jag instämmer gärna i att, så länge som Gamla köpingen kan bevaras i sitt åldriga skick, man bör söka göra detta och icke påskynda dess ombyggnad. Det synes mig då vara skäl att söka utreda, hvad staden bör göra för detta ändamål, och framför allt, hvad staden bör undvika att göra.

Först vill jag då framkasta den frågan, hvad staden själf såsom kommun kan hafva för intresse i denna stadsdel, hvarvid jag naturligtvis antager, att alla mina frågor redan äro genomtänkta och besvarade af Drätselkammaren, Hamnstyrelsen och Byggnadsnämnden, hvar och en inom sitt förvaltningsområde, hvarför min afsikt endast är, att Stadsfullmäktige skola få kännedom om de planer, som nämnda styrelser uppgjort.

Det första och viktigaste är naturligtvis ordnandet af Drottninggatan och Norra Hamngatan. För dessa måste åskilliga byggnader försvinna, men bland dem äro få af något intresse, endast det stora röda magasinet och huset n:r 60 torde behöfva omnämnas. Skadan är omöjlig att undvika.

Men för en skeppsbro, som jag hoppas och tror här kommer att blifva erforderlig, behöfves enligt min åsikt mera utrymme. Jag tänker stort om Lysekils framtid och vill därför, att inga hinder nu skola läggas för dess utveckling. Därför borde kvarteren Bäfvern, Valen, Uttern och Sjöstjärnan, hvilka ligga fritt mot hafvet helt och hållet vara i stadens ägo och icke utlämnas för framtiden utan endast på viss tid. Af dessa äro tyvärr Sjöstjärnan helt och hållet samt Valen och Uttern delvis i enskild ägo, men vid detta är för ögonblicket intet att göra.

För utvidgning af Kungsgatan vid dess början måste man afse tomten n:r 75, hvarför denna icke bör säljas. Man kan ej gärna finna den nuvarande lilla vägen som ett värdigt hörn vid Kungs- och Drottninggatan. Denna utvidgning blir så mycket nödvändigare, då här skall byggas ett hus af tretton meters höjd till taklisten. Det blir nog också nödvändigt att afskära något af tomterna 78 och 81.

Då staden hos Kunglig Maj:t omnämmt de gamla typiska husen, gifver det mig anledning att fråga: Hvad är då att säga om ett för Gamla staden typiskt hus, och huru skall man anse, att ett sådant ser ut? Enligt min mening skall det hafva en låg våning med ett vindsfönster å gafveln, som helst skall vetta åt gatan, ingången skall ej ligga intill gatan utan vara något indragen därifrån i ett tillbygge med snett tak, huset skall hafva gammal klädsel med gamla lock, en gammal dörr med eller utan ett litet, egendomligt indelat fönster, i öfrigt skola fönsterna hafva de förr vanliga mindre rutorna. Trädgård skall helst finnas, omgifven af ett staket af en viss gammaldags prägel, uthus af timmer eller på annat sätt intressant skall finnas, gården och vreten skola ej vara nysatta med

tuktad sten och yttertrappan skall ej vara omlagd med cement eller allt för moderna stenar. Öfver det hela skall finnas den så kallade patina, som är det rätta kännetecknet på gamla värdefulla föremål, men på samma gång skall huset vara välvårdat, ty det är dock ett hus i en stad, som har sin tillvaro i tjugonde århundradet.

Detta är hvad jag skulle vilja kalla grundtypen, men det finnes äfven en annan typ af hus, som jag vill tänka mig byggda af de mera förmögna, sjökaptener och andra, hvilken typ väsentligt avviker från hvad jag kallat grundtypen. Dessa hus störa icke, de snarare komplettera idyllen och förebygga enformighet. Naturligtvis förekommer i grundtypen åtskilliga variationer utan att därför störa intrycket.

På många af grundtypens hus hafva reparationer utförts, hvilka utan att helt tillintetgöra typen, dock skadat densamma. Det mest förekommande torde vara ny ytterklädsel, hvarvid nya lock använts, och kunna härvid tre nya slag från olika tider urskiljas. På andra hafva insatts nya fönster med större fönsterrutor. Likaledes finnas nya dörrar. Andra hus hafva fått nya trädgårdsmurar och staket. Några hus hafva vid ingången små misspydande plank, hvilka mycket lätt skulle kunna tagas bort.

De sålunda förändrade husen synas mig ännu kunna kallas typiska, om de ej erhållit för många sådana skador, hvilket jag emellertid ej vill erkänna dem vara, som erhållit stora bodfönster eller hvilkas källare blifvit skarprappade eller försedda med ny puts.

Huset 35 har ett särskilt intresse genom sina smårutiga fönster, men detta hus liksom 33 synes knappt kunna repareras på sådant sätt, att något af det gamla utseendet blir kvar. De äro i synnerligt behof af reparation, ty i sitt nuvarande skick äro de vanprydliga. 33 utgör kvarteret Sjöstjärnan.

Vidare finnas åtskilliga hus af olika ålder, hvilka äro utan intresse såsom varande i saknad af gamla egendomliga kännetecken, samt slutligen en hel del, som fullständigt afbryta och störa den så kallade sällsynta enhetliga och idylliska karaktären.

Längs Gamla Strandgatan i dess nu gällande utsträckning, tillhöra alla kvarteren gammal stadsdel, och finna vi där å östra sidan 36 och å västra sidan 28 hus. Häri ingår då icke kvarteret Hafsörnen, hvilket tillhör gammal stadsdel men ligger vid Kungsgatan. I detta kvarter finnes intet af synnerligt intresse. Af dessa 64 hus vill jag räkna högst 35 till grundtypen eller typ I. Somliga hafva trädgårdar, andra små obetydliga planteringar och en stor del inga planteringar.

Vid gatans början finna vi en grupp hus, som verkligen utgöra en typisk bild, i synnerhet som de äro fördelade på båda sidor af gatan. De äro husen 13, 14, 17 och 20 samt kanske 22 å Östra sidan och 11, 16, 19 och 21 å västra sidan. Af

dessa synas mig 11, 13, 16 och 22 tillhöra typ I de öfriga typ II. Sedd från söder störes bilden rätt mycket af ett nytt fönster å huset 10. Alla dessa hus med undantag af 16 äro icke oskadade, men hafva åtskilliga intressanta detaljer.

En annan grupp är husen 24, 26, 28 och 30, hvilka alla ligga på västra sidan. Huset 30 ligger mycket trefligt som fond mot gatan vid dess svängning samt har ett synnerligen intressant uthus, en gammal sjöbod af timmer.

Huset 37 synes mig vara ett synnerligen vackert hus af typ IL Sedan kommer gruppen 44 och 46, gruppen 48, 49, 50 och 51 samt gruppen 52 och 55, hvarvid intrycket af sistnämnda grupp skadas af det motliggande huset 53 och 54.

Gruppen 59, 61, 62 och 63 är bra, men intrycket störes af 64. Af dessa hafva 61 och 63 gamla präktiga uthus af timmer. En synnerligen treflig grupp är brunnen med de omgifvande husen 66, 67 och 69. Ledsamt nog saknas motliggande typiska hus, ty i sådant fall skulle det varit ändå bättre. Brunnen är i detta fall af synnerlig effekt.

Utom dessa vill jag räkna till typ I 34, 39, 41, 56, 57, 71, 72, 74 och 75 af hvilka några äro mycket skadade och kunna sägas hafva förlorat typen.

Helt afbrytande intrycket äro husen 27, 36, 38, 42, 53, 54, 64 och 65.

Af typ I synes mig 16 vara det enda fullt bevarade. Därtill kommer Stora Kyrkogatan 1, som är ett i alla afseenden typiskt hus med undantag af de nya locken. Detta är kanske det nättaste och trefligaste af dem alla, men det skall nu rifvas. Tillsammans med det motliggande huset 75 skulle det varit en utmärkt idyll, men detta sistnämnda hus måste otvifvelaktigt med tiden offras för Kungsgatan.

Af uthusen, hvilka utgöra en ganska betydande del af stadsbilden, finnas ej många värda att bevara. Några äro gamla timmerhus, intressanta, och finnas äfven ett par stenkällare, de sistnämnda vid Bansviksgatan. Dessa uthus torde i regel blifva fullständigt omöjliga att bevara. Då Drottninggatan och Norra Hamngatan blifva framdragna, komma många af dessa uthus i närheten däraf, och måste då falla. Ett ganska intressant hus är bakgården till 65. Defta hus kommer också nära Drottninggatan och kommer gifvetvis bort, så mycket mera som denna tomt redan är såld.

Jag har förut framhållit, att de gamla typiska husen böra bevaras i sitt gamla skick, men att de på samma gång måste vara välvårdade. Huru detta i längden skall kunna ske, är mig dock något gåtfullt. De här ofvan nämnda uthusen af timmer äro t. ex. omålade. I längden måste de ruttna, och att reparera dem blir ju detsamma som att skada deras gamla utseende. En stor mängd uthus synas mig i öfrigt vara fullständigt omöjliga att bevara utan måste de rifvas och ersättas med nya. Redan detta kommer att göra ett mycket störande intryck.

Gamla Strandgatan torde, sedan Norra Hamngatan blifvit färdig, icke någonsin blifva annat än en trafikled af rent lokal betydelse. Från denna synpunkt är det därför för staden i öfrigt likgiltigt, hurudan dess bredd och dess utseende äro. Reglering kan därför undvaras, men då staden visat sig så angelägen att skydda gatan för vandalism, torde det vara nödvändigt att tillse, hvad i detta afseende kan tänkas komma att ske och således bör förebyggas.

Jag vill då först antaga, att de nu osålda tomterna kvarblifva i stadens ägo. Så småningom komma gifvetvis mera än ett af de här ofvan omnämnda typiska husen att täras af tidens tand, och ägaren anser sitt hus ej värt att reparera till förhållandevis stor kostnad. Han bestämmer sig för att rifva huset och bygga ett nytt. Särskilt är ju detta fall mycket antagligt, då huset öfvergår från en ekonomiskt svagare till en starkare hand.

Hvad kommer han då att bygga? Bestämmelserna säga, att huset ej får vara mera än fem meter högt nämligen till taklisten och ej innehålla mera än en våning och vind. Det blir alltså en våning, möjligen med en källare under, och därofvån på med stor sannolikhet en mansardvåning, troligtvis en hög sådan, då ägaren gifvetvis vill utnyttja byggnaden så långt som möjligt. Det saknas nämligen i bestämmelserna förbud för sådana fulingar, som de vanligtvis äro, och därför kan väl knappast Byggnadsnämnden lägga hinder i vägen. Men det värsta af allt, huset skall å ömse sidor hafva brandmur mot grannen. Hvar har nu idyllen blifvit af? Huru skall för öfrigt den hackiga gatulinjen med fördel och utan onödiga byggnadskostnader användas?

Sannolikt komma väl åtskilliga husägare att begära ändringar å husen, då de nödgas reparera. Huru skall Byggnadsnämnden kunna hindra en fortgående verksamhet liknande den redan tillåtna med stora bodfönster i rak strid mot hvad som passar till de gamla husen, då något sådant hittills synes icke hafva kunnat hindras? Vissa ändringar skola anses som nybyggnad och skall alltså då brandmur uppföras å båda sidor.

Antag nu, att husägaren icke rifver huset, utan att han tvärtom, lifligt öfvertygad af de af staden hos Kunglig Maj:t i underdånighet anförda grunderna, önskar bevara sitt gamla hus. Men så uppstår en eldsvåda och huset ligger i aska. Han sörjer däröfver, men han tänker som så: jag har ju lyckligtvis både fotografi af huset och uppmätning af alla dimensioner, jag kan lätt få en ny ritning och så bygger jag upp huset på nytt och drömmer, att det är det gamla. Sagt och gjort. Han skrifver till Byggnadsnämnden, bifogar ritning och förbereder sig på att bygga. Men hvad läser han väl i Byggnadsnämndens protokoll? Jo, ett i vackra ord insvept, men alldeles bestämt afslag. Visserligen skulle husen skyddas och hans sträfvan att trots eldsvådan vilja bevara det goda intrycket af Gamla staden är ju mycket vacker. Men rummen måste vara högre, ty Kunglig Maj:ts nådiga byggnadsstadga tillåter ej så låga rum som i det gamla huset. Den lilla smala stigen, som han hade för att komma förbi till baksidan, kan ej vidare tillåtas, och gårdsplanen skall vara rymlig. Och han

måste bygga en brandmur på var sida. Och det gamla huset hade gafveln åt gatan, och det kan han som vi längre fram skola se, icke få hafva.

Ja, hvad är så att göra? Han får bygga ett envåningshus med mansardvåning, gräver kanske ned en källare att hyra ut till en liten hushållshandel, för att kunna få förbindelse med baksidan måste han göra en tillräcklig portgång, så att obetydligt återstår af hela våningen. Eller kanske han köper grannens hus och rifver detta för att få någon fason på det nya huset, om han nämligen får tillstånd att bebygga två tomter i ett sammanhang. Det blir i så fall något bättre utrymme i våningen, och af vindsvåningen blir endast en förhållandevis mindre del utskyld af kölden från portgången inunder. Men de två brandmurarne blifva kvar, ehuru han med hvarjehanda besvär och tidspillan och kostnad möjligen kan slippa den mellanliggande tredje. Han får som Byggnadsnämnden i underdånighet skref till Kunglig Maj:t, ej bygga ett fult landshöfdingehus, icke ens ett vackert, men han får anstränga sig att om möjligt bygga ekonomiskt, men huruvida det blir estetiskt, är svårt att säga. Men var blef idyllen vid Gamla Strandgatan af?

Nu kan man säga, att detta ehuru möjligt, är osannolikt. Jag instämmer gärna däri, ty jag tror, att tomterna blifva omöjliga att bebygga med nya hus, och brinner ett enstaka hus, får nog tomten ligga öde.

Nu vill jag återigen antaga, att staden säljer en hel del af tomterna. Jag förbiser då Byggnadsnämndens skyldighet att tillse, att tomterna få raka gränser och räta vinklar, tilläfvventyrs kommer att åberopas den af Kunglig Maj:t i nåder fastställda stadsplanen, men denna innehåller intet om gränserna mellan tomterna. Skulle nu i alla fall tomter i afsevärd utsträckning säljas, så kunna olika fall tänkas.

En hvar husägare köper sin tomt, och sedan inträffar det ofvan skildrade förhållandet, då husägaren vill helt eller delvis ombygga huset, endast med den skillnaden, att det kommer att ske afsevärt tidigare, ty i och med möjligheten till inteckning blir det lättare att anskaffa penningar. De gamla pittoreska stigarne och trapporna försvinna, hvarigenom visserligen mycken bekvämlighet vinnes, men totalintrycket brytes, äfven om husen kvarstå i orubbat skick. På samma sätt har genom tidens kraf den gamla stensättningen å gatan försvunnit.

Ett annat fall är det, att en person köper flera tomter med därå liggande hus, och sedan, på sätt ofvan beskrifvits, bygger ett sammanhängande hus öfver det hela. Detta vore i flera fall bättre, men förutsätter otvifvelaktigt en rätning af gatulinjen. Det går ej att invända, att staden säljer endast till de nuvarande husägarna, ty de kunna sedan sälja hus och tomt.

I dessa funderingar har jag antagit, att Konungens Befallningshafvande kommer att fastställa en tomtindelning i hufvudsaklig öfverensstämmelse med

de nuvarande arrenderade tomterna. Detta synes mig emellertid i allra högsta grad osannolikt, för att begagna ett milt uttryck.

Jag har försökt att besvara några frågor om blifvande husbyggen, men inför en fråga står jag något spörjande: Skola nybyggda hus förses med brandmurar längs de små i stadsplanen upptagna gränderna? Jag använder härvid ordet ”gränderna” ehuru Stadsfullmäktige i öfriga stadsdelar borttagit denna benämning, men jag tror icke man kan säga gata om en trafikled om ända ned till omkring en half meters bredd.

Då gränderna äro upptagna i stadsplanen, synes tomtägaren ej kunna åläggas att bygga brandmur mot dessa, men det måste dock ihåggkommas, att denna stadsplan sannolikt är fullständigt enastående i Sverige, såväl i förflutna som i kommande tider, och att man därför saknar hvarje ledning för dess tillämpning. Jag skall emellertid längre fram söka visa, att i visst fall äfven mot gata husägaren kan blifva skyldig bygga brandmur.

Husets sida längs gränden blir i hvarje fall mycket egendomlig, med många besvärliga vinklar. Skall huset ligga i denna gatulinje, blir det ganska kinkigt. Sannolikt komma väl ständigt ansökningar om dispens från bestämmelserna att i underdånighet ingifvas till Kunglig Maj:t, hvilket blir både arbetsamt och tidsödande icke blott för Kunglig Maj:t och sökanden utan äfven för Konungens Befallningshafvande och Byggnadsnämnden och kanske flera därtill. Ett sådant tillvägagångssätt måste i hög grad motverka ett enhetligt byggnadssätt vid nybyggnader.

Den, som vill underhålla sitt hus i samma skick som det är kan naturligtvis med nödig försiktighet göra detta utan något hinder, och härmed kan han hålla på tills det finns en enda bit kvar af det gamla huset. Härvid har gifvetvis patinan och hela det gamla intrycket försvunnit, huset kommer att se ut som en fullständigt modern afbildning af ett gammalt hus. Jag tror dock icke, att någon husägare kommer att göra så.

Jag har framhållit svårigheterna att bygga längs gränderna och äfven längs Gamla Strandgatan, men det finnes ju den utvägen att vid rifning eller eldsvåda anhålla om mindre jämkning i kvarterets gränser, men huru går det då med stadsplanen och hvad tjänar det då till att hafva uppritat den gamla gatulinjen, och för resten är det mycket osäkert, om det kan kallas mindre jämkning och icke fastmera en hufvudsaklig ändring af stadsplanen med alla dess formaliteter hos Konungens Befallningshafvande, Öfverintendentsämbetet och i underdånighet hos Kunglig Maj:t.

Skulle tomterna säljas, kunna gifvetvis gränderna ej förblifva i samma skick, som nu. De måste på stadens bekostnad förbättras och omläggas, somliga blifva uppgrädda för vatten- och afloppsrör, och blifva således förändrade ehuru de otvifvelaktigt ingå som en väsentlig del i stadsbilden.

Enligt Lysekils byggnadsordning skola gårds- och vrettrum stensättas eller på annat lämpligt sätt så anordnas, att snygghet där kan bibehållas och vatten ej samlas eller ledes till grundmurarne. Det synes mig uppenbart, att en stor mängd af nuvarande vretar icke uppfylla dessa föreskrifter, men sannolikt blir detta så småningom afhjälpt, men då försvinner ytterligare ett moment i den gamla stadsbilden.

En viktig sak, som jag icke någonstädes sett omnämnas, är att vid Gamla Strandgatan finnas omkring 20 tvåvåningshus. Om ett sådant brinner, får ej ett lika stort hus uppföras. Detta synes mig vara ett betänkligt ingrepp i den enskildes förhållanden. Jag har med flit sagt omkring 20 hus. Jag räknade nämligen till 21, men jag stod flera gånger undrande, huruvida ett särskilt hus skulle kallas envåningshus eller tvåvåningshus. Tilläfvänturs kan Byggnadsnämnden komma i samma förlägenhet, då den framdeles skall gifva bifall eller afslag å en husbyggnad, ty huset får ju endast hafva en våning.

Om nu tomterna säljas utan vidare, har staden just framkallat det privata jordägareintresse, hvars frånvaro i underdånighet åberopades hos Kunglig Maj:t och på hvars frånvaro Kunglig Maj:t tydligen grundat sitt nådiga bifall. Härmed har jag ju ej sagt, att staden vill sälja, jag har endast velat visa, hvart ett allmänt säljande skulle leda hän.

Skulle ett sådant säljande äga rum, är det min öfvertygelse, att tjugo år därefter är den idylliska Gamla Strandgatan i hufvudsak borta, och gatan förvandlad på ett synnerligen otillfredsställande sätt. När Norra Hamngatan utlagts med järnvägsspår kommer tomtvärdet vid Gamla Strandgatan gifvetvis att stiga och ägarne komma då att på allt sätt vilja utnyttja de inköpta tomterna. Fördelen af de stora kostnaderna å Norra Hamngatan blir då deras, i motsatt fall kunde det varit stadens. Jag tillåter mig erinra om Stockholm och den lifliga affärsrörelse i tätt belägna bodar, som äger rum å Österlånggatan, hvilken ligger i precis samma förhållande till Skeppsbron som Gamla Strandgatan till Norra Hamngatan. Lysekil är visserligen icke Stockholm, men räknekonsten är densamma, vare sig man rör sig med små eller stora siffror.

Sedan vi förut sett, i hvilka svårigheter en husägare kommer, då han vill bygga, vilja vi antaga, att han går till grunden med saken och sätter sig ned att studera författningarna och komma till klarhet med icke blott huru han icke får bygga, utan huru han skall bära sig åt att få ett hus, sedan det gamla brunnit eller sedan han i en viss obetänksamhet rifvit sitt hus, innan han fått klart för sig om han kunde bygga ett nytt.

Många af tomterna längs Gamla Strandgatan äro 6-10 meter breda, det finnes till och med en hörntomt af 5 meters bredd. Huru skall nu en af dess smala tomter kunna begagnas vid nybyggnad? Vi taga som exempel en tomt om 6 meters bredd. Från gatan skall finnas en portgång minst 2,1 meter bred och 2,4

meter hög. Af nämnda 6 meters bredd åtgår alltså omkring 2,5 meter till två brandmurar och en vägg mellan porten och våningen. För hela våningen kommer alltså att återstå en samlad bredd af 3,5 meter. Detta kan alltså blifva ett smalt rum åt gatan. Ofvanpå detta bygges en mansardvåning, innehållande antingen ett rum om ej fullt 6 meter eller två rum af tillsammans mindre än 6 meters bredd, närmast liknande korridorer. Hvad skall man så göra med de tillåtna fem meterna från gatan till taklisten? Det är för mycket för en våning och för litet för två. Men så är det mycket annat, som skall finnas. Om möjligt två ljusa trappor, däraf hufvudtrappan minst 1,2 meter bred och den andra trappan minst 0,9 meter bred. Vidare skall det finnas en rymlig och sund gårdsplan. I ny stadsdel skall gårdsutrymmet vara minst 180 kvadratmeter och hufvuddelen däraf ej hafva mindre bredd än 12 meter, och fastän bestämmelserna skola tillämpas i äldre stadsdel så långt som möjligt, får man ju nöja sig med mindre, då hela tomten kanske hvarken i yttinnehåll eller bredd uppgår till hälften af dessa mått. Allt detta skall finnas, och jag vill antaga, att det går för sig, så att Byggnadsnämnden ej för den skull behöfver vägra byggnadslof, men huru går det med husets ekonomi?

Om man nu fortsätter granskningen af byggnadsordningen, finner man lätt, hvilka svårigheter, som läggas för byggandet af ett nytt hus, särskildt genom § 28, som lyder sålunda:

”Vid nybyggnad af hus med gafvel mot gata eller allmän plats må gafveln icke uppdragas högre än till taklisten, hvarefter taket vidtager i spetsig vinkel, öfverensstämmande med den, som taket bildar mot husets långsida.” Huru skall nu det nya huset se ut? Gafveln åt gatan får icke gå högre än till taklisten, det vill säga 5 meter. Med andra ord, det får alls icke vara någon gafvel, för så vitt man med gafvel menar något annat än husets kortare sida. Om vi taga ett typiskt kvarter till exempel Fiskmåsen, så har hvarje tomt en inskränning vid ingången, och gatan sträcker sig fram till ingången. Alltså behöfvas icke brandmurar på mera än en sida af denna inskränning. Läger man nu taket på vanligt sätt, finnes där ingen möjlighet till vindsvåning åt gatan, ty innanför nämnda utskjutande del taga de båda brandmurarne vid, och man skulle då möjligen kunna få ett större eller två små rum inåt gården, men det blir sannolikt allt, som kan innehållas i vindsvåningen.

Emellertid säger byggnadsordningen, att afståndet från byggnad till grannes byggnad under inga omständigheter får vara mindre än 3 meter, om icke brandmur uppsättes. Då nu de ingående delarne af gatan icke äro 3 meter breda, måste nog brandmuren utdragas till tomtens yttre linje, trots det, att brandmuren faktiskt kommer att stå i gatulinjen. I sådant fall blir denna brandmur något rent fasaväckande, i synnerhet då man får en lång följd af sådana längs gatan vinkelrätt mot densamma, ungefär som kulisser på teatern. Huru öfvergången från den utskjutande delen till den inre med brandmur skall blifva, torde man svårigen kunna tänka sig utan en fullständig byggnadsritning, den blir i hvarje fall besvärlig. Det hade varit lättfattligare,

om § 28 haft ett förklarande tillägg: ”med gafvel förstås i vissa stadsdelar husets hufvudfasad.”

Nu vill jag tänka mig, att de till porten afsedda 2,1 meter lämnas obebyggda längs grannens brandmur, och huset bygges på de återstående 4-5 meterna. Det skulle på detta sätt vinna luft och kanske något sol, men skapnaden blefve något lik en kägelbana. För resten kanske byggnadsordningen har något annat hinder för detta, hvilket jag ej funnit. Den som bygger nytt, måste i hvarje fall tillse, att brandmur uppföres på båda sidorna. Det är mycket att beklaga att, sedan murarne uppförts, södersolen blir helt och hållet utestängd i norra delen och till stor del i södra delen af Gamla staden.

För att få något rimligt utbyte af huset återstår då som förut framhållits icke annat än att bygga en mansardvåning, hvartill äfven § 28 i hög grad inbjuder. En stor del af tomterna ligga så lågt öfver hafvet, att mera än en meter under gatans plan kan man icke komma. Man skulle då kunna bygga en källare med rumshöjd, delvis under gatan, därpå en våning och så en mansardvåning. Idyllen har då öfvergått till något långt värre än fula landshöfdingehus, ty dessa äro i hvarje fall mycket praktiska, och det som är praktiskt blir, äfven om det är fult, icke så stötande. Husen vid Gamla Strandgatan bleve däremot opraktiska, anskrämliga och på alla sätt omöjliga.

Men jag märker nu, att jag har många flera brandmurar att omtala. Äfven uthusen skola hafva sådana längs grannens tomt, och det blir en fruktansvärd mängd, då man börjar bygga om de många uthusen. Och så kommer därtill, att då huset eller uthuset undergår större reparation, anses det många gånger som nybyggnad, och då blir det att sticka in ett par brandmurar. Man får ju vara tacksam, om där blir plats för hus mellan brandmurarne, men som jag sökt visa, är jag icke fullt säker därpå.

Men så finnes den nämnda tomten som är endast fem meter bred, hvilken ligger i hörnet af Gamla Strandgatan och en af gränderna. Den har så till vida fördelaktigare läge, att den ej behöfver den breda portgången genom huset, ty ingången kan tagas från gränden, som ju är én i stadsplanen upptagen gata, men så kommer hälsovårdsstadgan och föreskrifver, att bekvämlighetshus skall ligga minst 20 fot, det vill säga 6 meter från gata, och då kan jag ej räkna ut huru detta skall tillgå på en 5 meter bred tomt.

Skulle däremot gränden icke vara att anse som gata, skall brandmur uppföras längs denna å dess båda sidor.

Nu kan någon invända, att man i Stockholm på allt sätt velatt skydda staden inom broarne, och att husägarne ej haft olägenhet häraf. Detta exempel är emellertid ej riktigt, ty där finnas höga stenhus, som otvifvelaktigt gifva stora inkomster, hvarför man kan anse, att tomtvärdet är utnyttjat.

Jag har nu så mycket talat om Gamla Strandgatan, att man kunde tro, att alla dessa saker röra sig endast om denna gata. Så är emellertid ingalunda förhållandet, ty byggnadsbestämmelserna gälla äfven Bansviksgatans västra sida. Kan man då tänka sig, att här en idyll skulle kunna bevaras? Ingalunda, ty under det att bestämmelserna gälla båda sidorna af Gamla Strandgatan, och det sålunda finnes en viss mening däri, om man nämligen med deras hjälp hoppas kunna bevara gatan i dess gamla skick, så är däremot norra delen af Bansviksgatans östra sida dömd till sköfling och undergång, ty hela denna del är enligt stadsplanen förlagd på gatan och måste alltså bort. Men enligt min åsikt icke blott är Banviksgatan såsom idyll väsentligen öfverlägsen Gamla Strandgatan och skulle väl också vara möjligare att bevara, utan just den östra sidan är synnerligen idyllisk och jag skulle vilja säga den egendomligaste idyllen i hela Gamla staden. I det underdåniga yttrandet till Kunglig Maj:t sägas dessa hus vara af mindre värde, hvarför gatan kan utvidgas. Hvarför kunde ej dessa få stå kvar lika väl som husen vid Gamla Strandgatan?

Här hade varit tillfälle för staden att med säkerhet rädda idyllen genom att inköpa och bevara dessa hus, men då skulle stadsplanen varit annorlunda. Här finnes på östra sidan en grupp af husen 15, 16, 17, 21 och 23, hvilka jämte 27 och äfven 25 skulle blifvit ett det nättaste minne af gamla tider. Så har det föreslagits i Stockholm och det är gifvetvis det enda säkra sättet att för framtiden bevara husen, att staden själf äger dem, och af dessa äger staden redan ett par. Jag hade mycket funderat just öfver husen 15, 16 och 17 såsom föremål för några lämpliga åtgärder, då jag helt nyligen fick se, att trädet vid 15 låg fallet för yxan. Enligt min åsikt var just detta hus med sitt träd pärlan i smycket. Nu är det borta och smycket har förlorat mycket af sin skönhet.. Nåväl, hade det icke nu fallit för yxan, hade det framdeles fallit för stadsplanen. Det blef för mig ett varsel för hela Gamla staden, så kommer det att äfven gå med den, om icke staden räddar något genom inköp.

Bansviksgatans västra sida är underkastad de egendomliga byggnadsbestämmelserna för Gamla staden. Hvarför detta skall vara förhållandet är svårt att förstå. Hela östra sidans norra del skall sköflas, och af den södra delen finnes intet att bevara. A västra sidans södra del falla de gamla uthusen för stadsplanen. I öfrigt finns af intresse å denna sida huset 5, som förlorar åtminstone en del af uthusen, samt 19 och 30, hvilka alla tre ligga långt innanför gatulinjen, 28, ett trevligt hus af typ II, samt husen 18, delvis nedgrävt i jorden, och 29, en underbar sammanbyggnad af ett litet gammalt hus med ett större nytt, hvilka två sistnämnda endast kunna kallas egendomliga men knappast af värde.

Hvarför Norra Hamngatan skall åtnöjas med nio meters hus, då Drottninggatan kan få tretton meters kan jag icke inse. Tvärtom synes mig den större höjden vara väl motiverad vid stadens stora skeppsbro. Det är ju vanligt, att husen få vara högre, ju bredare gatan är. Jag har ströfvat rundt staden för att finna reda

på några hus, som kunde passa in på niometersbestämmelsen. Det är nog ej många, ty de bättre trevåningshusen torde öfverstiga detta mått. Men jag har funnit t. ex. Skottegränd 33 samt Stora Kyrkogatan 26 A. B. C. Det sistnämnda ligger icke alls vid Stora Kyrkogatan men kallas på nämnda sätt, då det ligger i närheten af samma gata n:r 5 och 9. Detta hus har en låg bebodd källarvåning samt två ordentliga våningar, men synes mig icke vara något att efterlikna vid Norra Hamngatan. Det är att antaga, att en tomtägare vill utnyttja sin tomt och han kan ju då bygga ett hus med mansardvåning, likt n:r 39 vid Salutorget, men han får draga in på understa våningen eller på alla tre för att få de nio meterna att räcka.

Den 10 April 1913 antogo Stadsfullmäktige i Södertälje en ny stadsplan och i sammanhang därmed byggnadsbestämmelser. Öfver detta beslut anfördes besvär af en fastighetsägare, som redan till Byggnadsnämnden ingifvit protest, alldenstund hans mark skulle få bebyggas endast med fristående hus minst 6 meter från grannes tomt och högst två våningar högt. Konungens Befallningshafvande biföllo besvären, hvaröfver Stadsfullmäktige klagade, men trots att Öfverintendentensämbetet tillstyrkte Fullmäktiges besvär, blefvo de dock af Regeringsrätten afslagna, då beslutet uppenbarligen tillkommit allenast med hänsyn till en i närheten af ifrågavarande lägenhet uppförd samskolebyggnad, samt vid berörda förhållande sådant fall icke kunde anses hafva varit för handen, då Stadsfullmäktige ägt att mot vederbörande tomtägars bestridande besluta sådana byggnadsbestämmelser, som i 3 § stadsplanelagen afsåges. Vid fastställelse af de antagna bestämmelserna undantog också Kunglig Maj:t ifrågavarande lägenhet samt en annan därintill gränsande.

Enligt hvad jag inhämtat hafva liknande bestämmelser här i staden vållat synnerliga svårigheter. Såsom framgår af ofvannämnda utslag, hade det endast behövts, att fastighetsägarne insett hinderna i tid samt protesterat och klagat, så hade de icke blifvit fastställda, ty tillfredsställande skäl för fastställelse hade nog icke kunnat anföras.

Slutligen vill jag framhålla en för staden viktig sida nämligen den ekonomiska. Den kan i korthet skrivas så: Om staden nu säljer alla tomterna, får staden antagligen inom en ej allt för lång tid för samma eller högre köpesumma återköpa en mindre del af samma område. Och är det härvid att ihågkomma, att någon synnerlig fördel för staden är det icke, ty staden har arrendeinkomst af tomterna. Det är ju dessutom uppenbart, att för en tomt, som icke kan användas till byggande af ett nytt ordentligt hus, kan köparen icke betala annat än en ringa summa.

Det är icke för att alldeles motsätta mig försäljningen af tomter, som jag framdragit dessa saker, men jag har velat, att om försäljningen sker, den icke skall ske planlöst. Vidare har jag bestämt önskat, att, då staden hos Kunglig

Maj:t i underdånighet framhållit önskvärdheten och möjligheten af Gamla stadens bevarande, staden också skall vidtaga sådana åtgärder, som kunna bidra hertill. Såsom jag förut framhållit, säger stadsplanen sig vilja bevara Gamla staden, men den sköflar en del af Bansviksgatan, som också hör dit. Jag tror visserligen ej, att Gamla Strandgatan ändock kommer att bevaras någon afsevärd framtid, om femtio år är nog under alla omständigheter hela idyllen försvunnen. Och femtio år är en kort tid i ett samhälles lif. Men för att bevara den så länge som möjligt anser jag nödvändigt, att vid försäljning af de tomter, hvilkas byggnader äro särskilt värda att bevara, särskilda villkor skola föreskrifvas, såsom

att byggnad icke finge ändras utan Stadsfullmäktiges medgifvande, ett villkor, som staden som säljare kan uppställa, och att detta villkor intecknas med bästa förmånsrätt i tomten.

På detta sätt skulle staden dock hafva gjort något för att infria sitt ord om Gamla stadens bevarande.

I Byggnadsnämndens underdåniga anförande hos Kunglig Maj:t omtalas, att staden som jordägare har i sin hand att genom tomternas upplåtelse med tomträtt med i kontrakten intagna nödiga bestämmelser mot stadens förfulande möjliggöra bevarandet af den del, af samhället, hvarifrån hela staden leder sitt ursprung.

Jag är icke bevandrad i lagstiftningen om tomträtt, men då Byggnadsnämnden åberopar denna, ligger väl häri någon utväg att taga vara på. Det vore därför synnerligen önskvärt, att Stadsfullmäktige finge kännedom om de Byggnadsnämndens planer, hvarpå ofvannämnda yttrande är grundat.

I Mars månad 1910 afgafs yttrande om stadsplanen, och efter sex år är redan åtskilligt af hvad däri säges icke längre tillämpligt. Där talas till exempel om tomt på Kronberget för samskola, om tomt söder om kyrkan till föreläsningsbyggnad, och jag undrar om staden verkligen kommer att använda kvarteret Ångbåten till en stor offentlig byggnad eller icke fastmera till något ändamål för hamnens behof, vare sig som öppen plats eller annat. Detta vill jag anföra som ett exempel på, huru tiderna fort nog förändras. Det är min öfvertygelse, att så äfven blir förhållandet med Gamla Strandgatan. Det ligger knappast inom möjlighetens gräns att kunna i längden hindra fastighetsägare att på ett tillfredsställande sätt utnyttja sina byggnader, något som med de nuvarande byggnadsbestämmelserna icke är möjligt.

Om staden säljer tomterna, får man, såsom ofvan sagts, antaga att om tjugo år gatan till stor del är bebyggd med en typ smala hus, en oproportionerligt bred portgång med en liten bostad eller handelsbod vid sidan, en mansardvåning därofvån på med ett högt tak, och kommer härvid att utvecklas en osedvanligt stor förmåga att kringgå byggnadsbestämmelserna, utan att bryta mot dem.

Skulle staden icke sälja tomterna, kommer omgestaltningen att dröja något längre, men i båda fallen kommer allra senast om femtio år fullständigt ny plan att erfordras för Gamla Strandgatan, vid hvilken då intet af de gamla husen kvarstår, för så vitt icke staden inköpt något för att bevaras som minne af, såsom Byggnadsnämnden säger, den del af samhället, hvarifrån hela staden leder sitt ursprung. Då blir det både för staden och de enskilde långsamt, svårt och mycket kostsamt att få genomfört en ny plan.

För den som genomläst denna motion, torde det hafva framgått som min bestämda öfvertygelse, att Gamla Strandgatan i hvarje fall efter högst några tiotal år är i sin helhet fullständigt tillspillogifven som kulturhistoriskt och estetiskt minnesmärke, och att Bansviksgatan redan nu är i samma afseende dömd till sköfling. Under sådana förhållanden anser jag det vara alldeles oriktigt att lägga ett så oerhört hinder på hela stadsdelens utveckling, som stadsplanen och byggnadsbestämmelserna göra, så mycket mera som denna stadsdel efter Norra Hamngatans framdragande bör hafva utsikt till en särdeles gynnsam utveckling. Jag finner emellertid, att man bör tillse, huruvida den nu fastställda stadsplanen utan skada kan gälla, och i sådant fall hvilka åtgärder i anledning häraf böra vidtagas. Jag erkänner villigt, att detta är ett mycket svårt spörsmål, så vida icke staden skulle kunna på sätt byggnadsstadgan § 15 säger erhålla en förbättrad reglering till verkställighet efter hand i den mån nybyggnader komma i fråga eller eljest tillfälle yppas, hvarom jag dock är osäker. Däremot är det högst nödvändigt, att byggnadsbestämmelserna fullständigt omarbetas, och att detta sker ofördröjligen, och enligt hvad jag hört sägas finnes ett likadant behof äfven för andra delar af staden, i hvarje fall för Norra Hamngatan. Skulle den fastställda stadsplanen anses vara duglig för gamla staden, är det nödvändigt att fastställa de villkor, under hvilka tomter kunna säljas.

Slutligen vill jag framhålla, att denna min motion är framkommen för att skydda Gamla Strandgatan för ytterligare skada. Jag är mycket stor vän af gamla minnesmärken i synnerhet då de få stanna på sin rätta plats. Det synes mig alldeles säkert, att många af husägarna äro i hög grad fästade vid sina hus, och detta är ett ytterligare skäl att söka bevara dem. Men det kommer den dagen, då det icke går längre, eller då huset kommer i annan ägares hand, och det kan då blifva ett stort hinder för ägaren, om han skall afvakta en ny stadsplan och nya byggnadsbestämmelser, innan han kan få begagna sin tomt. Förtänksamheten fordrar därför, att man icke uppskjuter hela frågan tills det kanske i ett eller annat afseende är för sent.

Att stadsplanen och bestämmelserna i hög grad bidra till att bevara det gamla, då de hindra hvar och en att bygga nytt, är ju uppenbart. Om afsikten varit denna, skulle framgången varit utomordentlig och obestridlig.

Men denna skräckmålning blir nog ej verklighet, ty sannolikt hafva byggnadsbestämmelserna långt före den tiden ändrats. Men ändringar torde

med allra snaraste blifva behöfliga i bestämmelserna icke blott för Gamla staden i allmänhet och för Norra Hamngatan i synnerhet utan äfven för staden i öfrigt eller kanske rättare sagt för alla stadsdelar i synnerhet. Hvad Norra Hamngatan beträffar, så äro nio meters höjd just lagom för att icke räckta till tre våningar, tio skulle däremot räckta. Härom har jag emellertid redan ordat. Skulle bestämmelserna ej ändras, komma antagligen tomtägarne att begära dispens hos Kunglig Maj:t, något som till exempel i Stockholm icke är ovanligt, men som jag förut nämnt förorsakar ett mångfaldigt arbete och besvär.

På grund af hvad sålunda yttrats, vill jag uppställa följande frågor:
Hvilka tomter böra undantagas från försäljning på grund af hamnens och trafikens behof?

Och därå vill jag gifva följande svar:

Ur hamnens synpunkt bör hvad som finnes osålt af kvarteren Bäfvern, Valen och Uttern stanna i stadens ägo, och bör äfven ifrågasättas behållande af tomterna 6, 7, 8, 9 och 10.

Ur trafikens synpunkt böra tomterna 75, 78 och 81 behållas för att möjliggöra utvidgning af Kungsgatan.

Vill man uppgifva hvarje tanke på att i den mån tillfället bjuder, få en reglering af Gamla staden, samt möjlighet för husägarna att kunna på ett ekonomiskt sätt begagna fastigheterna, så behöfva tomterna i öfrigt ej kvarstanna i stadens ägo, men från estetisk och kulturhistorisk synpunkt måste i sådant fall sättas betryggande säkerhet, för att stadens ord till Kunglig Maj:t, i den mån sådant är möjligt, också blir verklighet.

Jag får alltså hemställa:

att Stadsfullmäktige anhålla om yttrande af Drätselkammaren, Hamnstyrelsen /och Byggnadsnämnden angående hvilka tomter, inom Gamla staden, som för trafikens och hamnens ändamål böra behållas i stadens ägo:

att Stadsfullmäktige anhålla om Byggnadsnämndens yttrande, huruvida de antagna byggnadsbestämmelserna, jämförda med byggnadsordningen och den fastställda stadsplanen, äro möjliga att tillämpa, och om så är förhållandet, hvilka säkerhetsåtgärder böra vidtagas, för att kunna förhindra sådana ombyggnader och nybyggnader som förstöra det ännu kvarvarande idylliska utseendet af Gamla Strandgatan; samt

att, om byggnadsbestämmelserna visat sig otjänliga och hinderliga för en sund byggnadsverksamhet vare sig inom gammal eller ny stadsdel, Stadsfullmäktige besluta att låta utarbета och söka fastställelse å nya bestämmelser äfvensom å de ändringar i andra förhållanden, som i sammanhang därmed kunna blifva lämpliga.

Lysekil den 12 Maj 1916.

RAGNAR BERGER.

Tillägg: Förtydligande av Gatuadresser i Gamlestan

Hus på Bansviksgatan och Gamla Strandgatan finns hos Ragnar Berger 1916. För att förtydliga gatuadresserna hos Berger är sammanställningen nedan för Bansviksgatan och Gamla Strandgatan framtagen av Per Stenros, 2024-03-25. De gamla gatuadresserna i Lysekil revideras år 1928 och blir därefter för de allra flesta adresserna samma som idag. Några hus på Gamla Strandgatan får år 1928 nya adresser på Bansviksgatan, Drottninggatan och Kungsgatan. De romerska siffrorna på några hus är enligt Knuth Hanssons bok om Lysekil.

1916	1928	Kommentar
Bansviksgatan		
Bvg n:o 1	Bvg 1	
Bvg n:o 2	Bvg 1B	Huset rivs 2001-10
Bvg n:o 3	Bvg 1C	Huset rivs 1947 cirka
Bvg n:o 4	Bvg 1D	Idag Bvg 2
Bvg n:o 5	Bvg 3	
Bvg n:o 6	Bvg 5	
Bvg n:o 7	Bvg 4	
Bvg n:o 8	Bvg 6A	
Bvg n:o 9	Bvg 6B	
Bvg n:o 10	Bvg 21/I	Huset rivs 1914-11
Bvg n:o 11	Bvg 25	
Bvg n:o 12	Bvg 12A	
Bvg n:o 13	Bvg 12B	
Bvg n:o 14	Bvg 27A	
Bvg n:o 15	Bvg 14/IV	
Bvg n:o 16	Bvg 14/V	
Bvg n:o 17	Bvg 14/VI	
Bvg n:o 18	Bvg 29	
Bvg n:o 19	Bvg 31B	
Bvg n:o 20	Bvg 31A	
Bvg n:o 21	Bvg 18A	
Bvg n:o 22	Bvg 33	
Bvg n:o 23	Bvg 18B	
Bvg n:o 24	Bvg 35	
Bvg n:o 25	Bvg 18C	
Bvg n:o 26	Bvg 37	
Bvg n:o 27	Bvg 18D	
Bvg n:o 28	Bvg 39	
Bvg n:o 29	Bvg 41	Bvg 41A & Bvg 41B
Bvg n:o 30	Bvg 43	
Bvg n:o 31	Bvg 49	

Bvg n:o 32	Bvg 51
Bvg n:o 33	Bvg 7
Bvg n:o 34	Bvg 15
Bvg n:o 35	Bvg 9
Bvg n:o 36	Bvg 19

1916	1928	Kommentar
Gamla Strandgatan		
Gsg n:o 1	<i>Bansviks badhus</i>	Till Kyrkvik 1906
Gsg n:o 2	<i>Bansviks badhus</i>	Herrbassängen (-"-)
Gsg n:o 3	<i>Bansviks badhus</i>	Dambassängen (-"-)
Gsg n:o 4	<i>Bansviks badhus</i>	Societetshuset (-"-)
Gsg n:o 5	<i>Bansviks badhus</i>	Restaurationshuset (-"-)
Gsg n:o 6	Gsg 64	
Gsg n:o 7	Gsg 62	
Gsg n:o 8	Gsg 60	
Gsg n:o 9	Gsg 58	
Gsg n:o 10	Gsg 56	
Gsg n:o 11	Gsg 45	Huset rivs 1977 cirka
Gsg n:o 12		Huset saknas
Gsg n:o 13	Gsg 54	
Gsg n:o 14	Gsg 52	
Gsg n:o 15	Bvg 47	
Gsg n:o 16	Gsg 43	Huset rivs 1977 cirka
Gsg n:o 17	Gsg 50	
Gsg n:o 18	Bvg 45	
Gsg n:o 19	Gsg 41	Idag ett helt nytt hus
Gsg n:o 20	Gsg 48	
Gsg n:o 21	Gsg 39	
Gsg n:o 22	Gsg 46	
Gsg n:o 23	Gsg 37	
Gsg n:o 24	Gsg 35/XII	
Gsg n:o 25		Huset saknas
Gsg n:o 26	Gsg 33B/XI	
Gsg n:o 27	Gsg 44A	Det stora huset på Gsg 44
Gsg n:o 28	Gsg 33A/X	
Gsg n:o 29	Gsg 44B	Det lilla huset på Gsg 44
Gsg n:o 30	Gsg 33A/IX-X	
Gsg n:o 31	Gsg 42B	
Gsg n:o 32	Gsg 42C	Huset rivs 1892 cirka
Gsg n:o 33	Gsg 31B	Huset flyttas 1949 cirka
Gsg n:o 34	Gsg 42A	
Gsg n:o 35	Gsg 31A	Idag Färgbolagets magasin
Gsg n:o 36	Gsg 40	
Gsg n:o 37	Gsg 29	

Gsg n:o 38	Gsg 38A	
Gsg n:o 39	Gsg 38B	
Gsg n:o 40	Gsg 27	
Gsg n:o 41	Gsg 36	
Gsg n:o 42	Gsg 25	
Gsg n:o 43	Gsg 34	
Gsg n:o 44	Gsg 32	Huset rivs 1945 cirka
Gsg n:o 45	Gsg 23	
Gsg n:o 46	Gsg 30	
Gsg n:o 47	Gsg 28	
Gsg n:o 48	Gsg 21	
Gsg n:o 49	Gsg 26B	
Gsg n:o 50	Gsg 19	
Gsg n:o 51	Gsg 26A	
Gsg n:o 52	Gsg 24	
Gsg n:o 53	Gsg 17	Nytt hus 1909
Gsg n:o 54	Gsg 17	Nytt hus 1909
Gsg n:o 55	Gsg 22	
Gsg n:o 56	Gsg 20	
Gsg n:o 57	Gsg 15	
Gsg n:o 58	Gsg 13	
Gsg n:o 59	Gsg 18	
Gsg n:o 60	Dg 17B	Huset rivs 1951
Gsg n:o 61	Gsg 11	
Gsg n:o 62	Gsg 16	
Gsg n:o 63	Gsg 9	
Gsg n:o 64	Gsg 14	Huset brinner ned 1960-02
Gsg n:o 65	Gsg 7B	Nytt stenhus 1902
Gsg n:o 66	Gsg 12	
Gsg n:o 67	Gsg 10	
Gsg n:o 68	Gsg 7A	
Gsg n:o 69	Gsg 8	
Gsg n:o 70	Gsg 6	
Gsg n:o 71	Gsg 5	
Gsg n:o 72	Gsg 3	
Gsg n:o 73	Gsg 1	
Gsg n:o 74	Gsg 2	
Gsg n:o 75	Kg 1	
Gsg n:o 76	Kg 3	
Gsg n:o 77		Huset saknas
Gsg n:o 78	Kg 4	
Gsg n:o 79	Kg 5A	
Gsg n:o 80	Kg 5B	
Gsg n:o 81	Kg 7	
Gsg n:o 82	Kg 6	

Gsg n:o 83	Kg 8	Huset rivs 1971 cirka
Gsg n:o 84	Kg 9	
Gsg n:o 85	Kg 10	Huset brinner ned 1921-06

- 1916-05-25 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 98 (avskrift IF):
 Några för saken intresserade samhällsmedlemmar hade hos Herr Konsul Magnus Radhe hemställt om rättighet att få disponera den i Lassemynen utskjutande halfön för anläggandet af en mindre fågelkoloni, hvilken framställning bifallits, men då det för ändamålet vore nödvändigt att disponera själfva Lassemynen hade Herr Kamrer Hugo Hallgren därom till Stadsfullmäktige gjort skriftlig framställning, hvilken såsom egen motion af Herr Löfving upptagits. I skrifvelsen var uttryckligen betonat att det icke gällde något affärsföretag utan endast att bereda allmänheten trevnad. Herr Ordföranden i Stadsfullmäktige hade remitterat ärendet till Drätselkammaren, som enligt föreliggande protokollsutdrag tillstyrkte bifall till motionen. Herrar Gunnerson och Löfving yrkade bifall och beslöto Stadsfullmäktige i enlighet härmed.
- 1916-05-25 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 100 (avskrift IF):
 Byggnadsnämnden begärde genom föredragen skrifvelse att ett anslag af 800 kronor måtte beviljas till anskaffandet af extra hjälp för utförandet af tomtindelning.
 Drätselkammaren, dit ärendet af Herr Ordföranden i Stadsfullmäktige remitterats, tillstyrkte anslaget beviljande och föreslog, att beloppet måtte utgå af jordkassans medel.
 Herr Berger påpekade nödvändigheten af en snar tomtindelning och yrkade bifall till framställningen i enlighet med Drätselkammarens yttrande.
 Stadsfullmäktige beslöto enhälligt bifalla detta yrkande.
- 1916-05-25 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 102 (avskrift IF):
 Från Styrelsen för Elektricitetsverket begärdes genom föredragen skrifvelse tillstånd att till högsta pris få försälja gamla 60 hästkrafters ångmaskinen och 30 hästkrafters ångturbinen, då verket icke vidare behöfde dessa maskiner och tiden med nuvarande höga maskinpriser vore lämplig för dylik försäljning.
 Herr Laurin yrkade på dessa anförda skäl bifall till framställningen, hvilket yrkande af Stadsfullmäktige enhälligt bifölls.
- 1916-05-27 Kvistrums Landstormsförening kallas härmed till allmänt sammanträde å Rådhuset i Lysekil söndagen den 28 dennes kl. 1 e.m. för behandling av ärenden enligt 10 paragrafen uti föreningens stadgar. Nya medlemmar välkomna. Uddevalla den 24 maj 1916. Ordföranden. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-27/KJ)
- 1916-05-27 Tullverket i Lysekil flyttar fr.o.m. lördag till sina provisoriska lokaler i Magnus Radhes magasinsbyggnad vid Rosvikstorg. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-27/KJ)

- 1916-05-27 Ferdinand Ljunggrens Möbelhandel härstädes övertages fr.o.m. 1 juli av Werner & Co i Strömstad, vars förste man och resande, herr Lindblom kommer att förestå affären här. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-05-27/KJ)
- 1916-06-03 Frivillig Landstormsövning anordnas för samtliga föreningar inom Bohusläns Landstormsförbund söndagen den 18 juni med samling i Lysekil kl. 09.30 f.m. och avslutning samma dag kl. 4 e.m.
Anmälan om deltagande före den 10 juni hos ordförande i vederbörlig Landstorms-förening, som lämnar närmare upplysningar angående transporter, förplägnad mm. OBS! Fria transporter, gratis förplägnad. Uddevalla i maj 1916. Verkställande utskottet, Hugo Lilliehöök. (Nya Lysekils-Kuriren, annons 1916-06-03/KJ)
- 1916-06-03 Bohusläns Landstormsförbund anordnar, som av annons framgår, söndagen den 18 juni Frivillig Landstormsövning. Samling äger rum i Lysekils stadspark kl. 09.30 f.m. varefter utrustning sker och övningarna omedelbart taga sin början samt skola vara avslutade i god tid före tågets avgång från Lysekil kl. 4.35 e.m.
Deltagande beräknas komma att inställa sig från samtliga Landstormsföreningar, vilka som bekant äro Kungälv, Oust och Tjörns, Uddevallas, Lysekils (Kvistrums) samt Strömstads. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-06-03/KJ)
- 1916-06-17 Deltagare i Landstormsövningen söndagen den 18 dennes, boende utom Lysekil, torde ofördröjligen rekvirera truppbiljetter genom herr major Filip August Busck, Uddevalla. Utlagda penningar för dylika biljetter betalas före avresan från Lysekil. Icke blott landstormsmän utan alla som hysa intresse för vårt frivilliga försvarsväsen, hälsas välkomna till denna övning, vilken kommer att bli synnerligen lärorik, då linjetrupper utrustade med kulsprutor komma att delta.

Middagsutspisning, från kokvagn av arméns modell, tillhandahålles kostnadsfritt för alla deltagare. Utrustningen sker i Lysekil.
Alla upplysningar berörande hithörande förhållanden lämnas av undertecknade. Lysekil den 14 juni 1916. Axel Beronius, Carl Axel Holmqvist, Rudolf Ljunggren, Axel Backman. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-06-17/KJ)
- 1916-06-17 Entreprenadanbud å utvändig målning av Folkets Hus i Lysekil infordras härmed. Anbuden, som skola vara inlämnade senast den 10 juli detta år skola innehålla, dels uppgift å arbetet med materialier och dels utan materialier. Anbud, märkt "Målning" inlämnas till C.G. Tinggren, Lysekil, som även lämnar vidare upplysningar. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-06-17/KJ)

- 1916-06-21 Planeringsarbetet å Pinneviksplanen, i och för iordningställande av densamma till idrottsplats, utbjudes härmed på entreprenad. Anbud torde lämnas före den 27 juni till Albin Pehrsson, som även lämnar nödiga upplysningar. Idrottsföreningen Kamraterna. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-06-21/KJ)
- 1916-06-21 Landstormsövningen här i söndags samlade cirka 150 deltagare. Övningarne leddes av kapten Uddgren. Överste Melin avtackade deltagarne å Rosvikstorg. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-06-21/KJ)
- 1916-06-22 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 112 (avskrift IF):
Från Kungliga Civildepartementet meddelades att stadens ansökan om ett lån å 200.000 kronor för nödhjälpsarbeten afslagits.
Herr Borgmästare Sundberg meddelade, att Civilministern först varit benägen för att ett dylikt lån skulle beviljas, men då uppslaget om städers och andra kommuners steninköp uppkommit hade vederbörande ansett detta senare fördelaktigare och dessutom hade sedermera äfven tillkommit skogsplanteringsarbetena för beredandet af arbete åt arbetslösa, hvarför det icke vore någon idé att förnya stadens ansökan förrän det eventuellt skulle visa sig att de nämnda nödhjälpsarbetena ej vore tillfyllest att af hjälpa den rådande arbetsbristen härstädes.
- 1916-06-22 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 113 (avskrift IF):
Från stadens ombud vid stämmorna i Lysekils Järnvägsaktiebolag, Handlanden Herr B. P. Jonsson, hade skrifvelse inkommit med begäran om instruktioner för instundande bolagsstämma.

Herr Ordföranden i Stadsfullmäktige hade remitterat skrifvelsen till Drätselkammaren för dess yttrande samt framställt till Valkommittén att inkomma med förslag till revisorer och deras suppleanter för granskning af järnvägsbolagets räkenskaper för år 1917.
Drätselkammaren förordade, att ombudet måtte få i uppdrag att i enlighet med revisorerernas tillstyrkan rösta för ansvarsfrihet och i öfrigt rösta enligt Styrelsens för järnvägsbolagets förslag.
Dessutom påpekade Drätselkammaren, att vid ifrågavarande bolagsstämma val af revisorer och suppleanter föreligger efter de nuvarande revisorerna Herrar C. F. Lidell och John Sterner samt deras suppleanter Herrar Axel Christenson och Aug. Kihlberg, så att Stadsfullmäktige äfven i detta fall måtte lämna ombudet instruktioner.
Valkommittén hade föreslagit omval af nuvarande revisorer och suppleanter.

Sedan järnvägsbolagets revisions- och förvaltningsberättelser samt Drätselkammarens och Valkommitténs skrivelser lästs framställde Herr vice Ordföranden huru han som stadens ombud skulle ställa sig beträffande bestämmande af arvoden till styrelsen för år 1917.

Herr Sterner föreslog, att ombudet får i uppdrag att rösta för samma arvoden som de nuvarande.

Då öfverläggningen förklarats avslutad, beslöto Stadsfullmäktige uppdraga åt ombudet att rösta i enlighet med Drätselkammarens och Valkommitténs förslag med tillägg af Herr Sterners yrkande, hvilket äfven skulle gälla beträffande revisorernas arvode.

Denna paragraf förklarades genast justerad.

- 1916-06-22 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 114 (avskrift IF):
Från härvarande postkontor hade inkommit framställning om att med velociped få trafikera Rosviksgatan i tjänsteärenden.
Stadsfullmäktige beslöto för sin del bifalla denna begäran
- 1916-06-22 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 120 (avskrift IF):
Herr Andersson meddelade att hufvudman i Lysekils Sparbank till och med detta års slut borde väljas efter aflidne Herr Konsul Gustaf Richter samt föreslog Herr Fabrikör Elis Luckey.
Sedan Stadsfullmäktige beslutat valets företagande genast företogs detta val och utföll så att Herr Elis Luckey enhälligt valdes för sagda tid.
- 1916-06-23 Svenska brandchefsföreningen håller som bekant sitt årsmöte i Lysekil den 26 och 27 dennes.
Föreningens styrelse och arbetskommissioner mötas redan den 25. Dagen därpå kl. 10 f.m. börja föreningens överläggningar, som hållas i en av Badrestaurantens lokaler. Då företagas val och behandlas andra föreningsangelägenheter. Kl. 4 e.m. öppnas sammanträdet officiella del med föredrag av brandchef G. Ekstedt om erfarenheter från Bergensbranden. Vidare föreligger arbetskommissionernas årsberättelser och en del övriga ärenden.

På tisdagen inleder brandchef Löfberg frågan: Bör ett samhälle lämna ett annat [samhälle] begärd släckningshjälp? Kl. 12 middag hålles uppvisning av Lysekils Brandkår jämte uttryckning. Vidare förekommer brandtekniska studier å Motorfabriken och Gamla köpingen. På e.m. anordnas en segelregatta. Scania Vabis har hitsänt en motorspruta, som kommer att uppvisas under funktion. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-06-23/KJ)
- 1916-06-28 Svenska brandchefsföreningens ... <fotograferas>. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-06-28/KJ)
- 1916 Västgöta Regemente, I 6, flyttas från förläggningssorten Axvall till den nya garnisonsorten Vänersborg. Regementsexpeditionen flyttade redan 1910 till Vänersborg. Axevalla hed övertas som övningsplats av Skaraborgs Regemente. (Skaraborgaren nr 4 2023)

- 1916-07-01 **Tillkännagivande.** Härmed får jag för ärade kunder tillkännagiva att jag fr.o.m. den 3 juli överlämnar under firma Carlsson & Löfving bedrivna speceriaffär till herr Alfred Pettersson, Rimbo, och beder jag få framföra mitt tack för det förtroende som städse visats mig, under förhoppning att min efterträdare även må komma i åtnjutande av ärade kunders välvilja. Lysekil den 30 juni 1916, Otto Gottfrid Löfving. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-07-01/KJ)
- 1916-07-01 Det lilla huset vid Stora Kyrkogatan, som nu är rivet och jämnat med jorden, har burit sitt gamla minnesnamn ”det gamla apoteket”, enär på sin tid Landskronabon provisor Johan Peter Landgren 1847 där öppnade medikamentförråd. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-07-01/KJ)
- 1916-07-05 Den extra prästskatten vi har här i Lysekil och vilken man hittills inte varit så särdeles noga med att driva in, togs i fredags utav avlöningen vid Mekaniska Verkstaden. Skatten, som tillfaller skol- och kyrkokassan, är emellertid ofrånkomlig, men man tycker, att man för indrivningen kunnat avvakta en vecka då full avlöning uppnåtts. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-07-05/KJ)
- 1916-07-19 Motorgaleas MERCUR har inköpts av direktör L. Laurin. Lysekils Rederi AB skall träda i likvidation. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-07-19/KJ)
- 1916-07-26 Idrottsplatsen i Pinnevik, Lysekils stadion, skall iordningställas. Arbetet har för [Idrottsföreningen] Kamraternas räkning uppdragits åt stenhuggare Ekblad. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-07-26/KJ)
- 1916-08-02 Befälsposterna vid Landstormen – Som bekant har för någon tid sedan utbildning ägt rum av Landstormsbefäl och sedermera ha befälsposterna inom Landstormsavdelningen blivit tillsatta. Här som vid all befordran skulle väl gälla som absolut regel att de dugligaste i första hand skola komma ifråga. Vid utbildningen, skulle ju ur medborgarsynpunkt sett lika goda och endast dugligheten sätta den ene framför den andre. Och för staten gäller givetvis att få bästa valuta för sin kostnader. Här i Lysekil råder en skarp opinion över att det vid befälsposternas tillsättande icke förfarits efter angivna grunder, utan att posterna fördelats efter rangskala. Är det så, bör högre myndigheters uppmärksamhet fästas på förhållandet och rättelse åstad-kommas. Det borde radikalt göras slut på penning- och klassprivilegiet. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-08-02/KJ)
- 1916-08-02 En telefonkiosk för allmänheten har av telegrafverket uppsatts i Norra hamnen, härstädes. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-08-02/KJ)
- 1916-08-19 Bristen på bleckplåt till konservburkar gör sig starkt kännbar vid västkustens konservfabriker och fara föreligger, att man på flera håll blir nödsakad att delvis inställa driften, meddelas i en uppgift från Göteborg. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-08-19/KJ)

- 1916-08-23 Bristen på bleckplåt har gjort att ansjovisfabrikerna inte kunnat fullgöra sina leveranser. Köpare av ansjovis hade i måndags instämt fyra stycken Lysekilsfabrikörer till rådhusrätten med yrkande på skadestånd för att inte leveranserna fullgjorts. Svarandena hänvisade till bristen på plåt. Målet uppsköts för samtliga på en månad. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-08-23/KJ)
- 1916-08-23 De lokaler i Rosvik n:o 8 som för närvarande innehaves av Tullkammaren äro till uthyrning lediga från den 1 nästkommande oktober. Magnus Radhe. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-08-23/KJ) [Anm: Dagens adress är Södra Hamngatan 14 / Rosviks torg 2.]
- 1916-08-30 Nedra våningen med butik av huset n:o 37 vid Stora torget i Lysekil är till uthyrning ledig från 1 november. Under en följd av år har konditorirörelse bedrivits därstädes och lägenheten är lämplig för dylik eller annan rörelse. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-08-30/KJ) [Anm: Dagens adress är Kungsgatan 40.]
- 1916-08-30 Svårigheten för konservindustrin att erhålla bleckplåt är synnerligen stor. För närvarande står bleckplåten i 115 kronor lådan, om det över huvud går att få sådan plåt, medan priset före kriget var 22:50 kronor. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-08-30/KJ)
- 1916-09-06 Kollektivt avtal vid Lysekils järnväg – Bolaget ansluter sig till arbetsgivareföreningen. Personalens villkor förbättras. <fotograferas>. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-09-06/KJ)
- 1916-09-06 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 128 (avskrift IF):
Drätselkammaren begärde ett anslag af kronor 550 för införande af varmvattensapparat i tullhusvåningens kök och föreslog att beloppet skulle uttaxeras under år 1917.
Stadsfullmäktige beslöto enhälligt att bevilja detta anslag att utgå i enlighet med Drätselkammarens förslag.
- 1916-09-06 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 129 (avskrift IF):
Härvarande Tullkammare hade hos Drätselkammaren anhållit att nya möbler måtte anskaffas till tullokalerne för ett belopp af kronor 1.700.
Drätselkammaren hade beslutat att med ärendet ingå till Stadsfullmäktige och där tillstyrka, att sagda belopp måtte för ändamålet anslås, och att medlen upptagas för uttaxering i 1917 års stat.
Stadsfullmäktige beslöto enhälligt bifalla Drätselkammarens framställning i ärendet.
- 1916-09-06 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 132 (avskrift IF):

Livsmedelsnämnden begärde genom föredragen skrifvelse étt anslag af 5.000 kronor eller samma belopp, som af statsmedel kommer att beviljas till lindring af de mindre bemedlades lefnadsvillkor.

Herr Berger nämnde, att man i andra städer beräknadt dylikt anslag efter cirka 1 krona per individ af folkmängden, hvarför 5.000 kronor vore lämpligt belopp här och ansåg att om Stadsfullmäktige beviljade ett dylikt anslag, skulle dessa medel ej förgäfvades vara använda, då en sådan åtgärd nog komme att något lätta fattigvårdens budget; yrkade ärendets remiss till Drätselkammaren för dess yttrande.

Sedan Herrar Torsson och Granberg äfven yttrat sig till förmån för berörda anslags beviljande, och öfverläggningen förklarats afslutad, beslöto Stadsfullmäktige remittera ärendet till Drätselkammaren för dess skyndsamma yttrande.

1916-09-06

Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 137 (avskrift IF):

Genom Magistraten hade från Konungens Befallningshafvande i länet inkommit skrifvelse hvarigenom meddelades, att Kungliga Civildepartementet lämnat utan afseende den framställning, som gjorts till Konungen enligt Stadsfullmäktiges beslut den 27 sistlidne januari, att en omläggning af vägen mellan Lysekil och Munkedal vore af behovet påkallad och att Konungen måtte genom Sin Befallningshafvande låta på allmän bekostnad verkställa undersökning af nämnda väg och på grundval däraf vidtaga de åtgärder, som nödlaget bland stenarbetarna inom Stångenäs kommuner anses kräfva.

Sedan skrifvelsen i ärendet lästs yttrade Herr Berger, att Stadsfullmäktige borde återupprepa en förr till Konungens Befallningshafvande gjord framställning om att få ifrågavarande väg upplåten för automobiltrafik, och att det måtte påpekas, att, då Lysekil afskildes från vägdistriktet, gick en betydande del af stadens insats förlorad.

Herr Borgmästaren Sundberg ansåg, att om Konungens Befallningshafvande skulle afslå en dylik framställning, kunde man klaga hos Kunglig Maj:t med gott hopp om att få sina önskemål igenom beträffande ifrågavarande väg.

Herr Berger föreslog, att Herr Ordföranden måtte införskaffa de påminnelser, som vägstyrelsen i distriktet och kronolänsmannen i Stångenäs härad i saken afgifvit för att ärendet sedermera må af Stadsfullmäktige kunna till återbehandling upptagas.

Stadsfullmäktige beslöto i enlighet med detta förslag.

1916

På hösten börjar Calla Curman köpa in mark på Stångehuvud.

- 7 september säljer Karl Leonard Mattson 1.800 kvadratmeter för 750 kronor.

- 12 september säljer Julia Nordvall-Olsson två lotter om totalt 46.000 kvadratmeter för 10.000 kr (Lott n:o XLV och Lott n:o LII).

- 30 september säljer Magnus och Anna Radhe 4.600 kvadratmeter för 13.500 kr.

- 3 oktober säljer Skandinaviska Granit AB två lotter om totalt 67.000 kvadratmeter för 10.000 kr (Lott n:o XLVIII och Lott n:o XLIX).
- 20 november säljer Alfred Henrik Lycke och Olof Conrad Lycke nära 17.000 kvadratmeter.

1916-09-13

Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 149 (avskrift IF):
Från Drätselkammaren förelåg framställning om uppgörelse med Kungl. Trollhätte Kraftverk för erhållande af elektrisk energi till staden, och innefattades denna framställning i följande:

Utdrag af protokollet, hållet vid sammanträde med
Drätselkammaren i Lysekil den 9 September 1916.

Närvarande: Herrar Ordföranden, vice Ordföranden, Bovik och Ljungberg samt Stadsingenjören Kornell.

På särskild anmodan hade äfven kontrollanten vid härvarande elektricitetsverk, Ingenjören Herr Karl G. Eliasson från Göteborg, infunnit sig till detta sammanträde.

Vid protokollet undertecknad, sekreterare.

§ 159.

Den 30 november 1915 erhöll Herr vice Ordföranden i uppdrag af Drätselkammaren att underhandla med Kungl. Trollhätte Kraftverk om erhållandet af elektrisk energi till vårt samhälle.

Herr vice Ordföranden hade till dagens sammanträde inkommit med skrifvelse, som relaterade de med Trollhätte Kraftverk preliminärt förda underhandlingarna och berörde de å en eventuell elektrisk anläggning inkomna anbuden.

Från Trollhätte Kraftverk hade inkommit kontraktsförslag och från Herr Ingenjör Karl G. Eliasson fullständiga utredningar jämte granskningar dels af nämnda kontraktsförslag, dels af de inkomna anbuden å den elektriska anläggningen.

Efter anmodan af Drätselkammaren hade Herr Ingenjör Eliasson infunnit sig vid detta sammanträde för att för kammarens ledamöter mera åtskådligt kunna klargöra frågan och lämna de upplysningar som under dess behandling kunde vara behöfliga.

På uppmaning af Herr Ordföranden lämnade Ingenjör Eliasson en redogörelse, som, utom en mängd smärre detaljer, var af följande hufvudinnehåll:

”Efter långa underhandlingar med Kungl. Trollhätte Kraftverk förelåg nu kontraktsförslag därifrån, hvilket för staden innehåller mycket gynnsamma villkor, synnerligen efter tillmötesgåendet med de på grund af granskningen gjorda ändringarna. Detta kontrakt upphör att gälla den 1 januari 1935 om det å någondera sidan uppsagts senast den 1 januari 1932 och kan förlängas för 5-års perioder, dock längst till den 1 Januari 1955.

Hvarför så goda kontraktsvillkor kunnat uppnås torde nog hafva sin grund i den påtryckning, som från visst håll gjorts för att Trollhätteverket skulle tillmötesgå med rimliga villkor, då det gällde leverans af elektrisk energi till Bohuslän. För den elektriska anläggningen föreligger ett synnerligen gynnsamt anbud, som utan betänkande bör accepteras, då det så väsentligt understiger den beräknade kostnaden.

Om staden nu ej skulle besluta sig för Trollhätteanbudet, blefve man med visshet tvungen för att kunna leverera mera elektrisk ström än nu att inom kort anskaffa en dieselmotor, hvilken med generator och uppsättning komme att kosta omkring 100.000 kronor, och blefve man i så fall fortfarande beroende af de höga bränsle- och oljeprisen, som nog komma att länge fortfara. Staden skulle enligt noggranna beräkningar göra en årlig vinst af 3 å 4.000 kronor genom erhållandet af elektrisk energi från Trollhättan. På grund af uttalade farhågor angående nödvändigheten af att vid en eventuell omläggning utbyta eller ändra motorer blir förhållandet det, att de, som nu använda likström, fortfarande kunna hafva sina gamla motorer kvar, gällande detta mindre motorer under 10 hkr., hvaremot det för nytillkommande större motorer dock blir större ekonomisk fördel att använda växelström. Vid en jämförelse med de flesta andra svenska samhällen, som hafva elektrisk energi alstrad genom vattenkraft kommer Lysekil att intaga en fördelaktig ställning om förevarande plan förverkligas.”

Sedan Ingenjör Eliasson avslutat sin framställning, vidtog en stunds diskussion hvarunder ledamöterna voro ense om fördelen för staden att snarast möjligt acceptera berörda anbud om elektrisk energi, och beslöt Drätselkammaren efter slutad Öfverläggning att med ärendet ingå till Stadsfullmäktige och där tillstyrka att Stadsfullmäktige måtte besluta:

1. Att uppgörelse sker fortast möjligt med Kungl. Trollhätte Kraftverk om leverans af elektrisk energi till staden i enlighet med föreliggande kontraktförslag med iakttagande af de ändringar hvarpå sagda verk med anledning af Ingenjör Eliassons granskning ingått.
2. Att låta utföra de för ändamålet nödiga anläggningarna och därtill anslå kronor 100.000 att af Lysekils Stads Elektricitetsverk förräntas och amorteras samt att sagda belopp upplånas för återbetalning inom kortare tid än två år.

Detta beslut förklarades genast justerat.

Som ofvan
AXEL HOLMQVIST.

Rätt utdraget; betygas AXEL HOLMQVIST.

Utåtande i ärendet hade äfven inkommit från Styrelsen för Lysekils Stads Elektricitetsverk genom nedanstående:

Utdrag af protokoll, hållet vid sammanträde med Elektricitetsverkets styrelse den 11 September 1916.

Närvarande: Herrar Laurin, Lindbom, Sterner och Wallén. § 2.

Ingenjör Eliassons utredning beträffande öfverföring af elektrisk energi från Trollhättan granskades och beslöts enhälligt tillstyrka Stadsfullmäktige att omedelbart kontraktera med Trollhättan, synnerligast som ett mycket fördelaktigt anbud beträffande den staden tillkommande anläggningen föreligger.

Elektricitetsverket är redan nu så hårt belastadt, att en utvidgning nödvändigt måste ske till nästa år.

Skulle ett likadant motoraggregat som nu finnes, inköpas, torde kostnaden för detta öfverstiga ofvan förordade anläggning, samtidigt som verket genom en motoranläggning ej skulle kunna tillgodose staden med mer än **V*** del af den kraft som får uttagas från Trollhättan.

Styrelsen tillstyrker därför af Drätselkammaren begärda kronor 100.000 till anläggningens utförande.

Denna paragraf förklarades genast justerad.

Som ofvan

G. BUNDSSEN

Härjämte förelågo samtliga de i Drätselkammarens ofvanstående protokoll nämnda handlingar i ärendet.

Före detta sammanträde hade till Herrar ledamöter i Stadsfullmäktige i tryck utdelats Ingenjör Karl G. Eliassons utredning rörande öfverförandet af elektrisk energi från Kungl. Trollhätte Kraftverk till Lysekils Stads Elektricitetsverk (Bilaga N:o 14 1916). [Anm: Bilagan är ej bifogad.]

Sedan skrivelserna i ärendet från Drätselkammaren och Elektricitetsverkets Styrelse lästs, uppmanade Herr Ordföranden Herr Laurin att i hans egenskap af Ordförande i Elektricitetsverkets Styrelse för Stadsfullmäktige framlägga och belysa de synpunkter i frågan, som voro af vikt för att bedöma densamma, då tiden icke tillät att under sammanträdet uppläsa de digra hithörande handlingarna.

Herr Laurin redogjorde nu i ett längre anförande för frågans gång och utveckling, om den elektriska anläggningens omfång och anbud å dess utförande m. m. samt påvisade den stora fördel, staden skulle hafva att nu acceptera det föreliggande förslaget, då det i jämförelse med flertalet svenska städer vore mycket förmånligt, och att staden, om anslutning till trollhättekraften komme till stånd, år ligen skulle göra en besparing af 3 å 4.000 kronor.

Härefter yttrade sig i detta ärende följande talare:

Herr Gunnerson: Att man genom föreliggande utredningar ej får klarhet om det gamla verkets ställning till den nya anläggningen och att det bort föreligga en ekonomisk tablå öfver den ekonomiska bärigheten af den nya anläggningen, hvarför bordläggning vore önskvärd för ytterligare utredning.

Herr Laurin genmälte, att det ej vore meningen att slopa det gamla verket utan endast utvidga detsamma samtidigt man finge annan drifkraft.

Herr Sterner: Vidare utredning i denna sak torde vara öfverflödig, då Ingenjör Eliassons beräkningar säkerligen äro så tillförlitliga som det på förhand gärna kan vara möjligt att göra dylika. Trollhätteverket synes hafva gjort sitt bästa för att tillmötesgå staden med rimliga villkor, och är i kontraktsförslaget inrymt ett afsevärt område inom hvilket staden äger rätt leverera elektrisk energi. Dessutom är i kontraktsförslaget inryckt villkoret om eventuell framtida elektrifiering af järnvägen Lysekil—Smedberg.

Herr Berger: Då man nu äntligen lyckats få en tillfredsställande lösning af frågan om att erhålla elektrisk energi från Trollhätte Kraftverk till staden, bör man ock acceptera det genom inkomna kontraktsförslag gjorda erbjudandet. Yrkade bifall till Drätselkammarens förslag.

Herr Aug. Mattsson: Ansåg att en dieselmotor ej kunde blifva så dyrbar som Drätselkammaren i sitt protokoll nämndt, och att man om möjligt borde uppskjuta frågan någon tid. Uttryckte önskvärdheten af att priset för elektrisk ström från härvarande verk måtte sänkas.

Herr Granberg: Man har tvenne alternativ att välja på, antingen att anskaffa en kostbar dieselmotor eller att antaga trollhätteanbudet. Yrkade bifall till det senare, om tiden ej tilläte bordläggning.

Herr Laurin: Bekräftade Herr Mattssons anförande beträffande priset å dieselmotor för verket samt hävdade gentemot Herr Gunnerson att de gjorda beräkningarna i denna sak voro i möjligaste mån exakta. Yrkade bifall till Drätselkammarens förslag samt erbjöd sig att för egen del afsluta kontraktet med Trollhätte Kraftverk om Stadsfullmäktige i dag skulle bordlägga ärendet, och stode det sedan staden fritt att på grund af Stadsfullmäktigebeslut inom en eller två månader få öfvertaga sagda kontrakt.

Herr Bovik: Utredningarna i detta ärende äro så allsidiga och belysande som man kan önska, och dessutom föreligger för utförande af den elektriska anläggningen ett synnerligen fördelaktigt anbud. Fördelarna af att besluta sig för Trollhättekraft mot att inköpa en ny motor ligga i öppen dag.

Herr Ljungberg: Ytrade sig till förmån för Drätselkammarens framställning i saken, men uttalade önskvärdheten af att man kunnat bordlägga ärendet

åtminstone en kortare tid, då tiden varit nog kort att kunna sätta sig in i en så viktig fråga.

Herr Lidell: Beträffande nyanläggningen har gifvetvis såväl ränta och amortering som öfriga kostnader tagits med för att beräkna den ekonomiska bärigheten. Utredningen är tillräckligt klar, och behöfver man endast, för att få en riktig uppfattning af frågan, tänka sig saken så, att det här gäller att till hufvudsaklig del utbyta kol och olja för alstrande af elektrisk energi mot vattenkraft för samma ändamål. Påpekade den stora fördelen att i dessa tider kunna utnyttja den inhemska vattenkraften mot att importera kol och olja, å hvilka varor det äfven lätt kan uppstå brist, hvilket ej troligen kan blifva fallet med vår vattenkraft. Tillstyrkte bifall till Drätselkammarens förslag och ansåg det vara för stor risk att uppskjuta afgörandet af frågan.

Herr vice Ordföranden påvisade fördelen af att staden i kontraktsförslaget tillförsäkrats att framdeles kunna erhålla elektrisk kraft för härvarande järnvägs räkning, och vore detta ett tungt vägande skäl för att antaga erbjudandet.

Sedan öfverläggningen förklarats afslutad, beslöto Stadsfullmäktige utan votering att bifalla Drätselkammarens framställning i ärendet, och hade Stadsfullmäktige härigenom alltså beslutat:

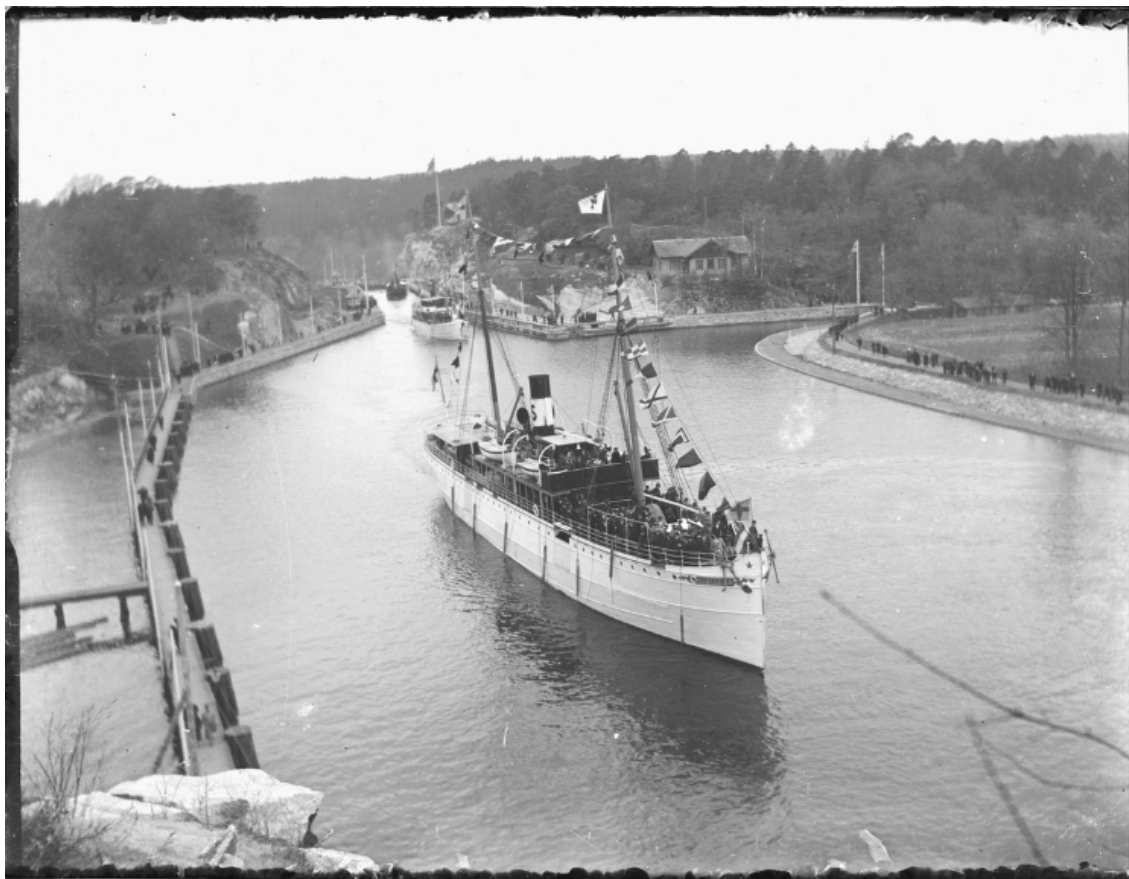
1. Att uppgörelse sker fortast möjligt med Kungl. Trollhätte Kraftverk om leverans af elektrisk energi till staden i enlighet med föreliggande kontraktsförslag med iakttagande af de ändringar hvarpå sagda verk med anledning af Ingenjör Eliassons granskning ingått.
2. Att låta utföra de för ändamålet nödiga anläggningarna och därtill anslå kronor 100.000 att af Lysekils Stads Elektricitetsverk förräntas och amorteras samt att sagda belopp upplånas för återbetalning inom kortare tid än två år.

Tillika beslöto Stadsfullmäktige att uppdraga åt Styrelsen för Lysekils Stads Elektricitetsverk att å stadens vägnar sköta de som en följd af detta beslut nödiga förhandlingarna med Kungl. Trollhätte Kraftverk och med entreprenör för den elektriska anläggningen.

Denna paragraf förklarades genast justerad.

1916-09-16 Hus-Auktion. Genom frivillig auktion, som förrättas å stadsfullmäktigekontoret fredagen den 22 dennes kl. 6 e.m. försäljes huset n:o 51 Gamla Strandgatan, som är taxerat till 1.800 kronor och kan få tillträdas genast. Lysekil den 15 september 1916, Elias Sandell. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-09-16/KJ) [Anm: Dagens adress är Gamla Strandgatan 26A.]

- 1916-10-10 Kyrkogårdens invigning. Biskop Edvard Herman Rodhe kommer tisdagen den 10 oktober att inviga församlingens nya kyrkogård i Dalskogen. Särskilt tåg avgår från Lysekils station kl. 1 e.m. och finnes tillfälle för även icke inbjudna att i ett begränsat antal medfölja mot biljett à 50 öre tur och retur, som tillhandahålles i den vanliga biljettluckan. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-10-07/KJ)
- 1916-10-11 Lysekil nya Kyrkogård invigd. På tisdags middag skedde invigning av Lysekils nya begravningsplats i Dalskogen. Från staden uppgick ett lok med ett antal person-vagnar, fullsatta med passagerare. Dessutom hade stora människoskaror från stad och omkringliggande bygd gått ditut. Särskilt inbjudna voro stadsfullmäktige m.fl.
Efter extratågets framkomst öppnades grindarne och med de närvarande prästerna i täten marscherades in mitt på planen. Här gjordes halt och sjöngs första versen av psalmen 455 varefter biskop Edvard Herman Rodhe höll invigningstalet.
- Döden går fram utan hänsyn; den kräver sina offer, orsakar bitter nöd och avklipper de käraste förhoppningar. Döden skonar ingen; barnen i vaggan, ynglingen och jungfrun i knoppningstiden, mannaåldern i sin fulla kraft; alla måste vi dö. Men döden är icke skräck och fasa. Den är icke ett uttryck för Guds vrede. Söker man Guds ord och lever därefter skall man icke hysa fruktan för döden. Med lugn och frimodighet går man den då till mötes.
Slutligen uttalade biskopen den önskan att församlingen skulle vinnlägga sig att leva efter Guds bud och att en väckelse till mera gudsfuktan skulle komma. Härefter följde uppläsning av några bibelspråk utav de närvarande prästmännen; kyrkoherde Lüscher i Lysekil, Fridolf Rhedin, Krokstad, Cajander, Foss, Ernst August Rhedin, Lyse, Martin Thorén, Sörbygdens, och pastor Flyckt, Bokenäs, varpå biskopen läste "Fader vår", och "Herrens välsignelse". En blandad kör, under dirigent Sandströms ledning, sjöng en hymn: "O, huru stilla" av C.G. Neefe, varefter unisont sjöngs två verser av psalmen 99. Med detta var högtidligheten tillända. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-10-11/KJ)
- 1916-10-14 Obs! Lokalombyte – Bergqvist och Johnssons skrädderiaffär är flyttad till doktor Nilssons hus. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-10-14/KJ)
- 1916-10-20 Riksdagen ger Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen i uppdrag att verkställa undersökning och ta fram förslag till anordnande av vissa inomskärsleder [bland annat Sotenkanalen] på sträckan mellan Göteborg och Strömstad. Ansvarig för uppdraget blir distriktingenjör, major A. Asplund. (LP 1995-02-01)

- 1916-10-25 S/S RHEA med konung Gustaf V ombord vid invigningen av Trollhätte kanal. Vy över höljan mellan sluss 2 och dom kopplade slussarna 3, 4 och 5. Följebåtar på invigningsdagen var s/s Ceres och s/s Trollhätte kanal. Bilden ingår i en negativsamling som inkom som gåva från Peter Andersson 2015. Samlingen innehåller cirka 300 plast- och glasnegativ med motiv från Trollhättan som tillhört Helge Larsson (1897-1963). Helge, som var givarens fars morbror hade samlat på sig en stor mängd negativ och fotografier. Vilka som har fotograferat dessa bilder är för oss okänt. Samlingen innehåller både reprofotograferade bilder och nytagna originalnegativ. Helge ska själv inte ha ägnat sig åt fotografering, men däremot varit duktig på att handkolorera fotografier. Helge jobbade som kontrollant på Nohab och bodde största delen av sitt liv i kvarteret Fisken, Trollhättan. (Källa: Digitalt Museum)
- 1916-10-27 Utdrag Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 158 (avskrift IF):
 Drätselkammaren begärde bemyndigande att till Herr Konsul L. Laurin för ett pris af sex kronor och 50 öre (6,50) per kvadratmeter eller två kronor och 29 öre (2,29) per kvadrataln få försälja ett tomtområde beläget i kvarteret Uranus och enligt bifogad skiss utgörande 789,3 kvadratmeter.
 Herr Laurin var icke närvarande, då detta ärende behandlades.
 Enligt föreliggande protokoll hade Byggnadsnämnden intet att emot ifrågavarande försäljning erinra.
 Herr Radhe yrkade bifall till Drätselkammarens framställning.
 Stadsfullmäktige beslöt enhälligt att bifalla Drätselkammarens anhållan.

- 1916-10-28 En polisenämnd torde kommas att införas i Lysekil, såsom rådgivande till magistraten i polisärenden och övriga ordningsfrågor. Man tänker sig magistratens ordförande och brandchefen såsom självskrivna ledamöter samt tre valda av stadsfullmäktige. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-10-28/KJ)

- 1916-11-07 Annon i Aftonbladet:
Carlson & Löfvings Eftr. Lysekil. Skeppshandel. (Info via Peter Hedrén) [Carlson & Löfving har sin verksamhet på Gamla Strandgatan n:o 68, dagens Gamla Strandgatan 7A.]
- 1916-11-18 Ett båtbyggeri å Grötön lär vara i görningen. Herr Gustaf Robert Bundsen, E. Kihlberg och Axel Radhe har genom Drätselkammaren erhållit arrende på ett område å västsidan på ön och lär man ha för avsikt att få igång nybyggen av kappseglare och motorbåtar. Vidare skall anordnas upptagnings slip för segelbåtar. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-11-18/KJ)
- 1916-11-24 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 176 (avskrift KJ):
Till förnyad behandling upptogs de vid sammanträdet den 13 sistlidne september under § 150 bordlagda ansökningarna om rätt till utskänkning av vin och öl under år 1917 av följande personer å nedannämnda ställen, nämligen:
1. Bernhard Hedberg i huset n:o 45 Gamla Strandgatan. [Anm: Dagens adress är Gamla Strandgatan 23.]
 2. Olof Dorthé i huset n:o 33 Kungsgatan. [Anm: Dagens adress är Kungsgatan 43.]

3. Johan Severin Winberg i huset n:o 36 Gamla Strandgatan. [Anm: Dagens adress är Gamla Strandgatan 40. Johan Severin Winberg bor på dagens adress Skottegatan 12.]

Sedan ansökningshandlingarna lästs yrkade herr Ljungberg avslag å samtliga ansökningar, synnerligen beträffande Johan Severin Winberg.

Herr Lidell yrkade bifall till Bernhard Hedbergs och Olof Dorthés ansökningar, då de av dessa personer innehavda ölserveringarna voro behövlige och välskötta.

Herr Gunnerson instämde i avslagsyrkandet beträffande Winbergs ansökan. Då överläggningen förklarats avslutad beslöt Stadsfullmäktige att avslå Johan Severin Winbergs ansökan.

Sedan Ordföranden härefter framställt proposition på bifall till vardera av de gjorda yrkandena beträffande Bernhard Hedbergs och Olof Dorthés ansökningar samt förklarat yrkandet om bifall till dessa ansökningar vara med övertvägande ja besvarat, begärdes votering, som verkställdes enligt följande godkända voteringsproposition:

”Den, som vill tillstyrka bifall till Bernhard Hedbergs och Olof Dorthés ansökningar med den av herr Lidell anförda motiveringen, röstar: ja:

Den, det icke vill, röstar: nej;

Vinner nej, har Stadsfullmäktige beslutat att avstyrka bifall till sistnämnda ansökningar.”

Vid härvid företaget upprop till omröstning, i vilken herr Gunnerson ej deltog, röstade:

Herrar vice ordföranden, Lindbom, Luckey, August Mattsson, Sterner, Löfving, Lidell, Wallén, Hörman, Andersson, Karlso, Berger och ordföranden: ja, men herrar Bovik, Ljungberg, Gunnarsson Thorsson och Tinggren: nej.

Med 13 ja- mot 5 nej-röster hade alltså Stadsfullmäktige beslutat att tillstyrka bifall till Bernhard Hedbergs och Olof Dorthés ansökningar.

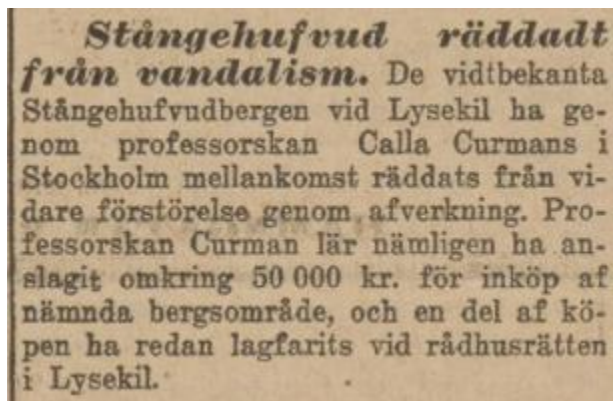
- 1916-11-24 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 179 (avskrift IF):
Vid sammanträdet den 27 sistlidne Oktober förelåg i Stadfullmäktige Drätselkammarens begäran om bemyndigande att till Herr Konsul L. Laurin för ett pris af tjugo (20) kronor per kvadratmeter eller sju kronor 4 öre (7: 04) per kvadrataln få försälja ett tomtområde vid Rosvikstorg att tilläggas före detta Strandbergska tomten.
Stadsfullmäktige beslöto vid nämnda sammanträde att återremittera ärendet till Drätselkammaren för åsättande af ett annat pris och inhämtande af Hamnstyrelsens yttrande öfver ifrågavarande försäljning, hvad beträffar det till hamnen upplåttna området.

Drätselkammarens förnyade utlåtande i ärendet förelåg nu enligt protokollsutdrag af den 22 innevarande november.

Drätselkammaren, som inhämtat Hamnstyrelsens yttrande, hvarigenom berörda försäljning tillstyrktes, förordade, med upphäfvande af sitt beslut af den 27 September detta år, hvad priset beträffar, att priset å ifrågavarande tomtområde bestämmes till femton (15) kronor per kvadratmeter eller fem kronor och 28 öre (5: 28) per kvarataln.

Sedan Drätselkammarens och Hamnstyrelsens yttranden i ärendet lästs, beslöto Stadsfullmäktige enhälligt att, med upphäfvande af sitt beslut af den 20 december 1909, § 152 i protokollet, angående den del af området, som upplåtits till hamnen, bifalla ifrågavarande försäljning i enlighet med Drätselkammarens sistnämnda framställning och under villkor att jämkning i stadsplanen beträffande berörda område kommer att af Konungens Befallningshafvande fastställas.

- 1916-11-24 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 180 (avskrift IF):
Den 7 januari detta år under § 12 i protokollet beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr Borgmästaren Sundberg att tillsätta en kommitté af 5 personer för att utarbeta förslag till instruktion för polisstyrelse.
Till ledamöter af denna kommitté valdes Herrar Borgmästaren Axel Sundberg, Bankdirektören Ragnar Berger, Kamreraren C. F. Lidell, Redaktören Axel Ljungberg och Fabrikören Alfr. Bovik med Herr Borgmästaren som sammankallande.
Till dagens sammanträde hade nu dylikt förslag inkommit enligt Bilaga N:o 15, 1916. [Anm: Bilagan är ej bifogad.]
Sedan detta förslag lästs, yttrade Herr Berger: Att reglementet möjligen kunde tyckas vara för långt, men så vore dock ej förhållandet, då intet onödigt i detsamma intagits. Kommittén hade icke kunnat förorda att en dylik styrelse eller nämnd finge bestämmanderätt i dithörande frågor, men att nämnden dock kunde hafva stor betydelse som en god förbindelse emellan Magistraten och Stadsfullmäktige. Yrkade att Stadsfullmäktige måtte antaga förslaget i föreliggande skick och uppdraga åt Valkommittén att inkomma med förslag å de tre ledamöter, som af Stadsfullmäktige skola väljas i polisenämnden. Stadsfullmäktige beslöto bifalla detta yrkande.
- 1916-12-09 En nyhet för vår stad har införts av fotograf Ekstrand, nämligen fotografering vid elektriskt ljus, vilket gör fotograferingen oberoende av dagsljus. Ljusstyrkan åstadkommes med ett system halv-wattslampor av stor effekt. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-12-09/KJ)
- 1916-12-09 Lysekils brandkår ryckte ut på fredags morgon vid 7-tiden. Anledningen var att kontakt uppstått å doktor Nilssons hustak på brandtelegrafens så att eld och gnistor syntes. Just som en montör blivit kallad att söka avhjälpa felet, slogs av folk i fastigheten alarm, men då brandkåren kom voro trädarna avklippta. Det blev alltså omedelbart inryckning för kåren med materielen. (Nya Lysekils-Kuriren, 1916-12-09/KJ)

- 1916-12-21 Svenska Dagbladet skriver om Calla Curmans insats för att rädda Stångehuvud. (Tidningsurklippet via Rustan Gandvik, 2016-12-21)
- 1916-12-29 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 207 (avskrift IF):
I sammanhang med Hamninrättningens utgifts- och inkomstförslag för år 1917 beslöto Stadsfullmäktige enhälligt bemyndiga Hamnstyrelsen att upptaga ett kreditivlån å fyratiofyratusen (44.000) kronor för hamnens räkning under år 1917.
- 1916-12-29 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 208 (avskrift IF):
Kungliga Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen meddelade genom föredragen skrifvelse, att Kunglig Maj:t afslagit stadens framställning om anläggning af hamn vid Grötö på statens bekostnad.
Stadsfullmäktige lade denna skrifvelse till handlingarna.
- 1916-12-29 Utdrag ur Lysekils Stadsfullmäktiges protokoll, § 209 (avskrift IF):
Såsom avslutning på detta års arbete i Stadsfullmäktige yttrade Herr Ordföranden följande:
”Mina Herrar!
Det kommunala arbetsåret har nu för oss som Stadsfullmäktige gått till ända, och att det har varit ett arbetsamt sådant, framgår ju af att detta sammanträde är det femtonde. Visserligen hafva meningarna därunder brutits mot hvarandra, men det är vårt hopp, att ur dessa meningsbrytningar skall framgå ett godt resultat för samhället. Alla kunna ju icke tänka lika om medlen, men målet för vårt arbete bör vara ett och detsamma.
Jag ber att få tacka Eder alla för det arbete var och en nedlagt för samhällets bästa, och särskildt riktar jag nu detta tack till de två medlemmar, som vid nästa års början icke längre skola tillhöra vår krets, Herrar Oscar Mattsson och J. A. Anderson. Den förre har endast fyra år tillhört fullmäktige, och vi hoppas, att han fortfarande, fastän icke längre Stadsfullmäktig, skall med intresse följa våra förhandlingar.
Vid Kamrer Andersons namn känna vi som en fläkt från Lysekils historia långt tillbaka. Visserligen har han icke tillhört denna kår alltifrån stadens början utan först 1905, men långt dessförinnan tog han en liflig del i allmänna

angelägenheter. Om icke den äldste på skansen, är han dock en af de gamle kämparne, och vi skänka den afgående vår honnör för det arbete han nedlagt på olika platser i den kommunala förvaltningen, hans nit och intresse och den osminkade sanningskärlek, hvarmed han förfäktat sin öfvertygelse. Eder alla, mina Herrar, Magistratens representant, Herr Borgmästaren, och vår sekreterare önskar jag till sist ett godt årsskifte.”

Å egna och Stadsfullmäktiges vägnar tackade Herr vice Ordföranden för de vänliga orden samt för det nit och den reda och oväld hvarmed Herr Ordföranden lett årets förhandlingar i Stadsfullmäktige samt tillönskade honom ett gott nytt år.

Som ofvan
AXEL HOLMOVIST

Justerat:
FRITZ LÜSCH.
B.P. JONSSON.
ALFRED BOVIK.

1916-1917

Från 13. kompaniets bevakningsverksamhet i Lysekil:

”Den kalla vintern 1917 gjorde tjänsten i kustbandet både hård och strapatsrik, inte minst, när det blev svårt att få fram proviantslädarna. Det hjälpte föga, att löjtnant Carlberg på skridsko rekognocerade isens bärighet eller att fiskare lejdes som islotsar, ändå hände det att proviantslädar försvann ned i djupet. Upp i vaken flöt ankare med fläsk och dricka men godsakerna förlorades snabbt, när strömmen förde dem in under isen.

Förläggningarna var långt ifrån idealiska men gjordes senare mera ombonade så gott det nu gick. Man åt på bleckserviser, som befälet ansåg skulle te sig hemtrevligare, om plåtsakerna placerades på en färgglad vaxduk men intendenten ansåg utgiften tämligen onödig.

Kölden gjorde det svårt att avverka övningsprogrammen och hålla humöret uppe på truppen. ... I brist på annat mötte man i Logen Fast Vänskaps lokaler [i Lysekil] ”fakiren” Hamet, förvisso en dyr bekantskap, den där krävde en hel tolvskilling i entré. Ja, så fördrev man lediga kvällar de veckor, man inte från en kylig klippa blickade ut över ett nära nog arktiskt landskap. (Västgötadals Regemente och Kungliga Hallands Regemente 1624-1961, sid 117)

./